

Handelshøyskolen BI

GRA 19703 Master Thesis

Thesis Master of Science 100% - W

Predefinert informasjon

Startdato:	09-01-2023 09:00 CET	Termin:	202310
Sluttdato:	03-07-2023 12:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	T		
Flowkode:	202310 11184 IN00 W T		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Navn: Sebastian Sandaker og Even Koi

Informasjon fra deltaker

Tittel *:	Krauet til minste aksjekapital, jf. asl. § 3-1 (1)
Navn på veileder *:	Kari Birkeland

Inneholder besvarelsen konfidensielt materiale? Nei Ja

Kan besvarelsen offentliggjøres? Ja Nei

Gruppe

Gruppenavn: (Anonymisert)

Gruppenummer: 50

Andre medlemmer i gruppen:

Masteroppgave

ved Handelshøyskolen BI

Kravet til minste aksjekapital, jf. asl. § 3-1 (1)

Bør Norge redusere kravet til minste aksjekapital?

Eksamenskode og navn:

GRA 19703 – Masteroppgave

Veileder:

Kari Birkeland

Innleveringsdato:

01.07.2023

Stuedsted:

Handelshøyskolen BI Oslo

Studieprogram:

Master i Forretningsjus og Økonomi

Forkortelsesregister	V
Forord	VI
Sammendrag	VII
1. Innledning.....	1
<i>1.1 Tematikk.....</i>	<i>1</i>
<i>1.2 Problemstilling</i>	<i>2</i>
<i>1.3 Avgrensninger.....</i>	<i>2</i>
<i>1.4 Metode</i>	<i>2</i>
2. Historisk utvikling og sentrale hensyn ved gjeldende rett.....	4
<i>2.1 Innledning.....</i>	<i>4</i>
<i>2.2 Historisk utvikling.....</i>	<i>4</i>
2.2.1 Norsk rett	4
2.2.2 Finsk rett	5
2.2.3 Europeisk rett.....	5
<i>2.3 Sentrale hensyn i norsk rett</i>	<i>6</i>
3. Aksjekapitalkravet i henhold til kreditorers interesse.....	8
<i>3.1 Innledning.....</i>	<i>8</i>
<i>3.2 Kreditorenes dekningsadgang</i>	<i>8</i>
3.2.1 Minstekravet under selskapets etablering og liv.....	8
3.2.2 Kreditorers behov for beskyttelse.....	9
<i>3.3 Kreditorvernet i aksjeloven i Norge og Finland.....</i>	<i>11</i>
3.3.1 Innledning.....	11
3.3.2 Forsvarlig egenkapital og likviditet.....	11
3.3.2.1 Norsk rett	11
3.3.2.2 Finsk rett	14
3.3.3 Utdelingsadgangen	15
3.3.3.1 Norsk rett	15
3.3.3.2 Finsk rett	17
3.3.4 Erstatningsansvar.....	19

3.3.4.1 Norsk rett	19
3.3.4.2 Finsk rett	21
3.3.5 Nedsettelse av aksjekapital	22
3.3.5.1 Norsk rett	22
3.3.5.2 Finsk rett	23
3.3.6 Revisjonsplikten	23
3.4 <i>Vil reduksjon av minstekravet være i kreditorenes interesse?</i>	24
4. Aksjekapitalkravet i henhold til aksjonærenes interesse.....	27
4.1 <i>Innledning</i>	27
4.2 <i>Hensynet til å legge til rette for nyetableringer</i>	27
4.2.1 Hensyn i norske rett	27
4.2.2 Hensyn i finske rett	29
4.3 <i>Friheten til å råde over selskapets midler</i>	29
4.3.1 Hensyn i norske rett	29
4.3.2 Hensyn i finske rett	30
4.4 <i>Selskapets reelle og formelle egenkapital</i>	31
4.4.1 Hensyn i norske rett	31
4.4.2 Hensyn i finske rett	32
4.5 <i>Seriøse og funderte selskapsetableringer</i>	32
4.5.1 Hensyn i norske rett	32
4.5.2 Hensyn i finske rett	33
4.6 <i>Vil reduksjon av minstekravet være i aksjonærenes interesse?</i>	34
5. Aksjekapitalkravet i henhold til samfunnets interesse	36
5.1 <i>Innledning</i>	36
5.2 <i>Har minstekravet noe å si for viljen til å etablere selskaper?</i>	37
5.3 <i>Ufunderte og useriøse selskapsetableringer</i>	39
5.3.1 Selskapenes etablerere	39
5.3.2 Konkurs og nedleggelse	41
5.3.3 Selskapenes overlevelsrate	44
5.3.4 Økonomisk kriminalitet	46
5.3.5 Juridisk sovende selskaper	47

5.4 Vil reduksjon av minstekravet være i samfunnets interesse?	48
6. Avsluttende betraktninger om kravet til minste aksjekapital.....	51
7. Vedlegg	54
7.1 Nyetableringer	54
7.2 Konkursen	54
7.3 Nedleggelse	56
7.4 Overlevelsesrate	57
7.5 Juridiske sovende selskaper.....	58
8. Kilder	59
8.1 Lover og forarbeider	59
8.2 Rettspraksis.....	61
8.3 Litteraturliste	62
8.3.1 Artikler og rapporter	62
8.3.2 Bøker	63
8.3.3 Nettsider.....	64
8.3.4 Tallgrunnlag.....	64

Figur og tabelloversikt

Figur 1 - Nye aksjeselskapsetableringer	37
Figur 2 - Antall konkurser aksjeselskaper	41
Figur 3 - Prosentandel konkurser aksjeselskaper	42
Figur 4 - Konkurser i sammenheng med aksjekapital (Norge).	43
Figur 5 - Antall nedleggelser aksjeselskaper.	43
Figur 6 - Aksjeselskapers andel av totale nedleggelser.	44
Tabell 1 - Hvem etablerer selskaper i Norge og Finland.....	40
Tabell 2 - Nyetableringer AS.....	54
Tabell 3 - Konkurser AS	54
Tabell 4 - Konkurser alle selskapsformer	55
Tabell 5 - Aksjeselskapsformens andel av totale konkurser.....	55
Tabell 6 - Konkurser i forhold til aksjekapital	56
Tabell 7 - Nedleggelser AS	56
Tabell 8 – Nedleggelser alle selskapsformer	57
Tabell 9 - Aksjeselskapsformens andel av totale nedleggelser	57
Tabell 10 - Overlevelsesrate i Norge og Finland	57
Tabell 11 - Juridiske sovende selskaper i Norge	58

Forkortelsesregister

Forkortelse

Asl	Aksjeloven
AS	Aksjeselskap
Rskl	Regnskapsloven
NUF	Norskregistrert utenlandsk foretak
Minstekravet	Kravet til minste aksjekapital for aksjeselskaper
IVS	Iværksætterselskab
OYL	Osakeyhtiölaki (Aktiebolagslag)
RP	Hallituksen esitykset (Regeringspropositioner)
EkUB	Valiokuntien mietinnöt (Ekonomiutskottets betänkande)
RSv	Eduskunnan vastaus (Riksdagens svar)

Forord

Først og fremst vil vi uttrykke vår takknemlighet til veilederen vår, Kari Birkeland for støtten, veiledningen og tålmodigheten gjennom prosessen med å skrive denne masteroppgaven.

Vi vil også takke medstudenter, kollegaer, venner og familie for støtten og tilbakemeldinger underveis i arbeidet med oppgaven. Diskusjonene vi har hatt med dere har vært viktige for å forme og forbedre vårt arbeid.

Denne masteroppgaven tar for seg kravet til minste aksjekapital, og er et resultat av måneders intensivt arbeid. Vi håper at vår innsats vil bidra til en bedre forståelse av aksjeselskapsretten og dens kapitalkrav.

Til slutt vil vi takke Handelshøyskolen BI for den solide utdanningen vi har fått, samt alle forelesere og ansatte som har bidratt til å forme vår faglige utvikling.

Even Koi

Sebastian Sandaker

Sammendrag

Denne masteroppgaven behandler kravet til minste aksjekapital for aksjeselskaper i Norge, jf. asl. § 3-1, og om aksjekapitalen bør reduseres. Det har på 2000-tallet vært en utvikling i EU, der land har redusert eller opphevet kravet til minste aksjekapital, noe som blant annet gjelder for Finland. Vi sammenligner derfor Norges og Finlands lovverk, og ser på hvilke samfunnsøkonomiske effekter minstekravet har. Dette gjør vi for å se om en reduksjon av krav til minste aksjekapital, kan være hensiktsmessig for Norge. For å kunne svare på dette, har vi undersøkt hvorvidt hensynene som begrunner minstekravet i forarbeidene, taler for en reduksjon av minstekravet. Dette er hensynet til kreditorer, aksjonærer og samfunnet.

Våre funn i oppgaven er for det første at kravet til minste aksjekapital ikke gir tilstrekkelig dekningsmulighet for kreditor, og reelt sett kan dekningsmuligheten være borte i sekundet selskapet er stiftet. Dette kan gi et feil bilde av selskapets økonomiske stilling. Det ble poengtert at kreditor må foreta egne undersøkelser om kredittverdigheten til selskaper. Kravet har således ikke en betydning for kreditors interesse, da de blir beskyttet gjennom andre regler og kan sikre sine interesser på andre måter.

For det andre tilsier aksjonærinteressene at kravet til minste aksjekapital burde reduseres. På grunnlag av at aksjonærer kan allokere finansiering på en fleksibel måte og at aksjeselskapsformen vil bli tilgjengelig for alle.

For det tredje fant vi både positive og negative sider for samfunnsinteressene ved en reduksjon av minstekravet. En reduksjon vil kunne bidra til høyere etableringsvillighet, noe som kan bidra til økt verdiskapning. På den andre siden kan det føre med seg noe høyere useriøsitet gjennom konkurser og nedleggelser for selskaper med lavere aksjekapital. Dersom minstekravet skulle hatt en effekt for useriøsitet, burde den ha blitt satt vesentlig høyere.

Konklusjonen på vår oppgave er derfor at en reduksjon vil være hensiktsmessig.

1. Innledning

1.1 Tematikk

I Norge skal et aksjeselskap ha en aksjekapital på minst 30 000 norske kroner, jf. asl. § 3-1. I løpet av 2000- tallet har det vært en trend der land i EU har redusert eller fjernet kravet til minste aksjekapital for å stifte aksjeselskaper.¹ Det er også noen medlemsland med krav om at aksjekapitalen skal bygges opp i selskapets levetid, og de blir dermed ikke ett fullverdig selskap med begrenset ansvar før det opprinnelige kravet er oppfylt.²

Kravet til minste aksjekapital ble i 2016 utfordret av Bråthen-utvalget, der de kom til en anbefaling om å endre kravet til én krone.³ Kravet ble ansett å ikke ha noen betydning for kreditorvernet, ettersom det ikke ga noen reell dekningsmulighet og kunne gi kreditorene et feil bilde av selskapets økonomiske stilling. Som følge av manglende positive effekter og kravets mulige effekt for å motvirke useriøsitet, valgte departementet å videreføre kravet til minste aksjekapital.⁴

I nordisk sammenheng er kravet til minste aksjekapital noenlunde likt med Sverige, Danmark og Island. I Sverige er kravet 25 000 svenske kroner,⁵ Danmark har krav på 40 000 danske kroner⁶ og Island har krav på 500 000 islandske kroner, mens det i Finland ikke stilles noe krav til minste aksjekapital.⁷ Historisk sett har de nordiske landene hatt en tendens til å lære av hverandre i selskapsretten, med Finland som et foregangsland når det gjelder utvikling.⁸

Basert på den europeiske utviklingen, Finlands opphevede krav til minste aksjekapital og Bråthen-utvalgets anbefaling, vil vi i denne oppgaven utrede hvorvidt Norges krav til minste aksjekapital bør reduseres. Basert på at Finland er et foregangsland i selskapsretten, vil vi foreta en sammenlikning av den norske og finske retten gjennom oppgaven. Utredningen vil være basert på juridiske og

¹ RP 238/2018 rd s. 9

² Eks. *Unternehmergeellschaft* i Tyskland, *Società a responsabilità limitata* i Italia, og *GmbH privilegiert* i Østerrike. se. RP 238/2018 rd s. 9

³ NOU 2016: 22 s. 66

⁴ Prop. 112 L s. 59

⁵ Aktiebolagslag § 5

⁶ Lov om aktie- og anpartsselskaber, § 4

⁷ RP 238/2018 rd s. 4

⁸ Hansen (2019) s. 686

økonomiske hensyn som er lagt til grunn i de norske forarbeidene, og om en endring av kravet til minste aksjekapital vil ha en betydning for disse.

1.2 Problemstilling

Bør Norge redusere kravet til minste aksjekapital?

1.3 Avgrensninger

Flere av emnene som tas opp i denne avhandlingen dekker et bredt spekter av innhold og er tematisk omfattende. Dette gjelder blant annet kapitaliseringsreglene og utdelingsreglene i kapittel tre. Vi vil da fokusere på de bestemmelsene vi mener er relevante og få frem innholdet i dem, uten å bli for opphengt i ordlyden. Det blir videre ikke skilt mellom små, mellomstore og store aksjeselskaper, noe som kan ha innvirkning på analysen og konklusjonene som trekkes. Vi vil heller ikke behandle kravet for minste aksjekapital for allmennaksjeselskaper, da det verken er viktig for problemstillingen, tid eller plass til å foreta seg en slik sammenligning.

Oppgaven er avgrenset til å sammenligne norsk og finsk rett. Dette er på grunnlag av at det blir innholdsmessig for omfattende, å behandle flere nasjoners regelverk. Det kan tenkes at å inkludere flere land med ulike krav kan være belysende for å utrede hvordan tilpasningen til Norge burde være, dog ville dette kunne ha en påvirkning på kvaliteten til analysen.

Det har også vært vanskelig å fremskaffe enkelte statistikker i den økonomiske delen av oppgaven. Som for eksempel data på antall sovende selskaper og sammenheng mellom konkurser og størrelsen på aksjekapital.⁹ Vi vil her anvende norske offentlig statistikker.

1.4 Metode

I denne oppgaven vil det bli anvendt juridisk metode der det tas utgangspunkt i de lege lata betraktninger, gjennom loven, forarbeider, rettspraksis og juridisk teori. For å kunne foreta en komparativ analyse av minstekravet, er det nødvendig å forstå hele regelverket problemstillingen utledes fra. I dette ligger det at det er en nødvendighet å se på hvilke andre mekanismer som verner hovedhensynene,¹⁰ og hvilken dynamikk dette har sammen med minstekravet. Etter at hovedhensynene

⁹ Se kapittel 5.3.5 og 5.3.2

¹⁰ Se kapittel 2.3

er utredet i kapittel 3, 4 og 5, har vi de lege feranda betraktninger, hvor vi ser om loven er slik den burde være.

Norge og Finland tilhører begge den Nordiske rettskulturen, noe som gjør metodebildet mer sammenfallende.¹¹ Det kan dog forekomme feiltolkninger gjennom oversettelse, da vi hovedsakelig leser svensk og oversettelse av finsk gjennom google translate. Det er verdt å poengtere at vurderingene ikke er basert på ordlydsbetraktninger, men en komparativ analyse av den finske lovgivningen av aksjeselskaper i forhold til den norske. Formålet er å utrede om forskjellene ved regelverkene, kan forklare tilnærmingene til kravet til minste aksjekapital.

I den økonomiske delen av oppgaven har vi benyttet deskriptiv statistikk, innhentet fra offentlig kilder. Gjennom å analysere og sammenligne statistikk, kan det bidra til en intuitiv forståelse og identifisere trender som kan ha betydning for problemstillingen. Å trekke konklusjoner fra statistiske variabler med bruk av deskriptiv statistikk er dog vanskeligere, ettersom det er vanskelig å isolere effekten av endring av kravet til minste aksjekapital. Dette gjelder blant annet kravet til minste aksjekapitals effekt på nyetableringer, konkurser, økonomisk kriminalitet og nedleggelse. Derfor inkluderer vi forskningsartikler som belyser den enkelte tematikken på en hensiktsmessig måte.¹²

¹¹ Koch (2020) s. 142 og 186

¹² Se kapittel 5.

2. Historisk utvikling og sentrale hensyn ved gjeldende rett

2.1 Innledning

I dette kapittelet vil vi introdusere den historiske utviklingen til kapitalkravet i norsk, finsk og europeisk rett. Deretter vil vi se på sentrale hensyn i norsk rett. Grunnen til at dette blir trukket frem, er for å legge grunnlaget for hvilke interesser kravet til minste aksjekapital er ment til å ivareta. Noe som gir grunnlag for strukturen i oppgaven.

2.2 Historisk utvikling

2.2.1 Norsk rett

I 1910 fikk Norge sitt første krav til minste aksjekapital på 3 000 kroner.¹³ Kravet har siden den gang blitt endret flere ganger. I 1957 ble kravet økt til 10 000 kroner¹⁴, og i 1976 ble det igjen økt til 50 000 kroner.¹⁵ Da aksjeloven ble utredet i 1996, ble hensynet til kreditorbeskyttelse og motvirkning av useriøse selskapsetableringer ansett som de viktigste faktorene.¹⁶ Stortingskomiteen mente imidlertid at et for høyt krav til minste aksjekapital ville hindre nye virksomheter fra etablering, og mente derfor at kravet måtte balanseres med behovet for nyetableringer.¹⁷ Kravet til minste aksjekapital ble dermed satt til 100 000 kroner.¹⁸

I 2010 ble det utarbeidet et forslag av Gudmund Knudsen, der han foreslo å redusere kravet til 30 000 kroner. Dette kravet ble ansett som lavt nok til å legge til rette for nyetableringer, samtidig som det utgjorde en viss seriøsitetssperre for å hindre useriøse selskapsetableringer og redusere bruken av NUF. Dette fikk støtte av departementet og stortingskomiteén,¹⁹ og er dagens gjeldende krav.²⁰

I 2016 ble det gjennomført en ny utredning med Tore Bråthen som leder.²¹ Målet var å lette de økonomiske og administrative byrdene for næringslivet, ettersom dette gavner samfunnets samlede verdiskaping.²² Utvalget foreslo å redusere

¹³ NOU 2016: 22 s. 59

¹⁴ NOU 2016: 22 s. 59

¹⁵ Prop. 148 L (2010–2011) s.11

¹⁶ NOU 1996:3 s. 34

¹⁷ Innst. O. Nr. 80 (1996-1997) kap. 5.2 «Merknader fra komiteen»

¹⁸ Prop. 148 L (2010–2011)

¹⁹ Innst. 57 L (2011–2012) s. 2

²⁰ Asl. § 3-1 (1)

²¹ NOU 2016: 22

²² NOU 2016:22 s. 9

kravet til minste aksjekapital til én krone, men forslaget fikk ikke gjennomslag hos departementet.²³ Minstekravet er derfor fortsatt 30 000 kroner i dag.

2.2.2 Finsk rett

Finland fikk sitt første krav til minste aksjekapital i 1978, tilsvarende ca. € 2 500, noe som var lavt i forhold til den internasjonale standarden.²⁴ Det kom så en reform i 1997, hvor kapitalkravet ble økt til € 8 400, her ble det også foretatt en valutaendring fra finske mark til euro. Her ble det også vedtatt å slå sammen lovene for private og offentlige aksjeselskaper.²⁵ Etter Centros og Inspire Art dommene,²⁶ ble presset på nasjonene innad i EU/EØS økt for å senke kravet til minste aksjekapital, blant annet for å holde aksjeselskapsformen konkurransedyktig. Med bakgrunn i dette gjennomførte Finland i 2006 en lovendring, hvor kravet ble redusert til EUR 2 500.²⁷ Den hittil siste endringen trådte i kraft i 2019. Her ble det vedtatt at kravet til minste aksjekapital skulle oppheves, samt at de administrative kostandene skulle reduseres.²⁸ Selskaper kan dog vedtektsfeste en minste aksjekapital dersom dette er ønskelig, jf. OYL 2:2 (3) §.

2.2.3 Europeisk rett

Utgangspunktet for minstekravet i EU er direktiv 2017/1132, artikkel 45.1. Her følger det at et selskap ikke skal etableres med en aksjekapital lavere enn €25 000. Dette direktivet gjelder imidlertid kun for allmennaksjeselskap.²⁹ Hver nasjon har dermed frihet til å fastsette sine egne krav til minste kapital for aksjeselskap. Dette har ført til betydelige variasjoner i minstekravene. Det har innenfor EU vært en økende trend mot redusert kapitalkrav, noe som har resultert i flere land med aksjekapital tilsvarende €1 eller har opphevet kravet.³⁰ Minimumskravene varierer fra det høyeste i Østerrike på €35 000 til Finland,³¹ der kravet er opphevet.

²³ Prop. 112 L s. 58

²⁴ RP 238/2018 rd s. 3

²⁵ RP 238/2018 rd s. 4

²⁶ C-196/04 og C-167/01

²⁷ RP 238/2018 rd s. 4

²⁸ EkUB 25/2018 rd s. 2

²⁹ European Parliament (2019)

³⁰ RP 238/2018 rd s. 9

³¹ RP 238/2018 rd s. 9

2.3 Sentrale hensyn i norsk rett

Historisk sett ble kravet til minste aksjekapital ansett som en beskyttelse for kreditorer.³² Imidlertid har det senere blitt betraktet som en «seriøsitetssperre» eller «inngangsbillett», for å kunne dra fordel av ansvarsbegrensningen som aksjeselskapsformen gir.³³ Inngangsbilletten kan tolkes som kostnaden ved å etablere et selskap, og som et verktøy for å avskrekke useriøse aktører. Useriøsitet er knyttet til det faktum at dersom selskaper mangler en seriøs forretningsplan,³⁴ vil det kunne blant annet bety at kreditorerne risikerer større tap og bli mindre villige til å tilby kreditt, varer og tjenester. På grunnlag av at de ikke er sikre på å få sin fordring betalt ved forfall.³⁵ Det kan dermed se ut til at lovgiver fortsatt anser minstekravet som en del av kreditorbeskyttelsen, for å forhindre at kreditorers tillitt til aksjeselskapsformen kan bli svekket. Dette gir grunnlag for videre utredning av kreditorers interesse i denne oppgaven, se kapittel 3.

Det neste viktige hensynet som foreligger i aksjelovgivningen, er aksjonærinteressen. Aksjonærinteressen er den primære delen av selskapets interesser, ettersom aksjeselskapsformen er utformet med formål om å skape økonomisk gevinst for aksjonærer, jf. asl § 2-2 (2) og § 1-1 (3) nr. 2. Betydningen av aksjonærinteressen fremkommer blant annet av HR-2018-570-A: «Et selskap skal naturligvis ivareta aksjonærinteressen». Dette understreker viktigheten av å se minstekravet fra aksjonærenes perspektiv, se kapittel 4.

Det neste hensynet vi vil legge vekt på er samfunnsinteressene. Utgangspunktet er at aksjeloven primært verner om aksjonærer og kreditorer, men hensynet til samfunnsinteressene har blitt diskutert i forbindelse med selskapsinteressen.³⁶ Aksjeselskaper har en viktig rolle for verdiskapning i samfunnet, det er derfor sammenheng mellom «inngangsbilletten» som kreves og graden av nyetableringer.³⁷ Vi har tidligere nevnt at dersom terskelen for etablering blir for lav, kan det forekomme større grad av useriøsitet. Useriøsitet kan skade samfunnets interesser gjennom blant annet konkurser eller økonomisk kriminalitet. Høyesterett har vist til at samfunnsinteresser er en relevant del av

³² Knudsen (2011) s. 65

³³ Knudsen (2011) s. 66

³⁴ Knudsen (2011) s. 74

³⁵ Knudsen (2011) s. 65

³⁶ Se Bråthen (2022) s. 81 og Woxholth (2018) s. 123

³⁷ NOU 2016:22 s. 9

selskapsinteressen i dommen HR-2017-2375-A avsnitt 37. Høyesterett la her til grunn at det er et krysspress mellom hensynet til kreditorer og «lokalsamfunnet og samfunnsøkonomien».³⁸ Fra dette ser vi at samfunnsinteressene spiller en viktig rolle, og vi vil derfor se nærmere på disse i kapittel 5.

³⁸ HR-2017-2375-A avsnitt 37 heter det «Ledelsen i aksjeselskap som kommer i økonomiske vanskeligheter settes lett under et krysspress: Hensynet til kreditorene kan tilsi at ledelsen kaster kortene for å avverge ytterligere tap. For aksjeeierne, ansatte, samarbeidspartnere, lokalsamfunnet og samfunnsøkonomien, vil det imidlertid kunne være om å gjøre at ledelsen kan fortsette å arbeide for å få bedriften over kneiken og sikre fortsatt drift. Løser det seg, vil dette også komme kreditorfellesskapet til gode».

3. Aksjekapitalkravet i henhold til kreditorers interesse

3.1 Innledning

En kreditor er en part som har krav på en ytelse, ofte i form av krav på penger, varer eller tjenester.³⁹ Kreditors interesse er dermed tilknyttet at fordringen blir betalt ved forfall. Kravet til minste aksjekapital er et eksempel på at lovgiver forsøker å forhindre de ulike incitamentsproblemene som kan oppstå mellom aksjonær og kreditorer.⁴⁰ Incitamentsproblemene kan være basert på både overinvestering- og underinvesteringsproblemer. Overinvesteringsproblemer oppstår når selskaper tar på seg risikofulle prosjekter, på grunnlag av at gjeldsandelen og volatiliteten høy, i situasjoner hvor det er konkurrisiko.⁴¹ Underinvesteringsproblemer handler om at selskaper avstår fra lønnsomme investeringer på grunnlag av at det er kreditorene som får dekket kravene sine før aksjonærene ved en eventuell konkurs. Noe som betyr at aksjonærenes andel ved utdeling ikke vil bli noe høyere.⁴²

Det er derfor grunnlag for å se på hvilken beskyttelse minstekravet gir, hvordan kreditor oppnår sikkerhet for sine fordringer og hvilke regler som beskytter kreditors interesser. Videre vil det sammenlignes med finsk rett for å identifisere forskjeller i lovverket, som kan begrunne deres tilpasning av minstekravet. Til slutt vil vi se nærmere på om en reduksjon av kravet vil være i kreditors interesser.

3.2 Kreditoernes dekningsadgang

3.2.1 Minstekravet under selskapets etablering og liv

For å stifte et aksjeselskap må 30 000 kroner ytes fullt ut før det meldes til foretaksregisteret, jf. asl. § 3-1 jf. § 2-18 (2). Innskuddet må være bekreftet av revisor, finansinstitusjon, advokat eller statsautorisert regnskapsfører. Dersom innskuddet er i annet enn penger må dette bekreftes av revisor, jf. asl. § 2-6. Innskuddet føres sådan opp i balansen, jf. rskl. § 6-1 (1) bokstav c.

Etter Knudsen-utvalgets forslag i 2011 ble det tillatt å bruke aksjekapitalen for å dekke stiftelseskostnadene, jf. asl. § 2-5.⁴³ Totalt sett etter stiftelse kan det gjenstå

³⁹ Aarbakke (2017) s. 769 & 821

⁴⁰ Bergström (2021) s. 221

⁴¹ Se. Jensen (1976) s. 305-360

⁴² Se. Myers (1977) s. 146-175

⁴³ Knudsen (2011) s. 36

24 430 kroner hvis selskapet blir stiftet elektronisk.⁴⁴ Videre stiller ikke aksjeloven noen form for krav til at selskapet har eiendeler som gir en reell dekning for kravet.⁴⁵ Dette vil si at umiddelbart etter at selskapet har fått bekreftet innskuddet, står aksjonærene fritt til å bestemme hvordan pengene skal benyttes. Dette betyr at pengene reelt sett kan være borte i sekundet selskapet har blitt stiftet. Minstekravet sier derfor ingenting om selskapets evne til å kunne betale sine forpliktelser ved forfall, og det vil derfor kunne virke villedende for selskapets kreditorer, dersom dette settes sin lit til.⁴⁶

Når det kommer til kreditorens dekningsadgang i Finsk rett, har de ikke krav til minste aksjekapital.⁴⁷ Det vil derfor ikke være hensiktsmessig å ta aksjekapitalkravet til vurdering for kredittverdigheten til selskapet.

3.2.2 Kreditorers behov for beskyttelse

Kreditorer kan deles inn i underkategorier som banker og kredittinstitusjoner, leverandører, kunder, ansatte, ledelse, og ufrivillige kreditorer som stat, kommuner og skadelidte.⁴⁸ For hver av kategoriseringene kan det ses på hvilken grad de blir beskyttet av minstekravet i aksjeloven og hvilken mulighet de har til å beskytte sine egne interesser.

Banker og kredittinstitusjoner kan beskytte seg selv gjennom avtaler som er tilpasset risikoen, forespeilet den transaksjonskostnaden som er tilknyttet selskapet.⁴⁹ Det vil være naturlig for banker å ta utgangspunkt i kredittinformasjon og økonomiske rapporteringer. Forskning har vist at kreditorer som tar utgangspunkt i om selskapets leder tidligere har vært involvert i selskaper som har gått konkurs, forlanger en høyere rente.⁵⁰ De kan kreve en viss soliditet eller likviditet for å minimere risiko, eller ta pant i eiendeler og være innenfor panteretten.⁵¹ Det er derfor viktig at selskapet har tilfredsstillende økonomisystemer/rapportering som gir kreditor god nok informasjon til å vurdere kredittrisikoen til selskapet. Dette var saken i HR-2017-2375-A der kreditor

⁴⁴ Med stiftelseskostnader på kroner 5 570 kroner

⁴⁵ Knudsen (2011) s. 43

⁴⁶ Knudsen (2011) s. 66

⁴⁷ RSV 206/2018 rd s.1

⁴⁸ Se Andersson (2020) s. 68 og Knudsen (2011) s. 67

⁴⁹ Andersson (2020) s. 68

⁵⁰ Pelja (2022) s. 8

⁵¹ Knudsen (2011) s. 67

saksøkte daglig leder, da han ikke hadde tilfredsstillende kontroll over regnskap- og rapporteringssystemene, se kapittel 3.3.4.1 for videre drøftelse.

For leverandører er det den innbyrdes leverandørs forhandlingsmakt som har betydning for hvorvidt leverandørene kan forhandle til seg god nok sikkerhet for sin fordring.⁵² Et eksempel på dette er en mindre leverandør til et større selskap som ikke har mulighet til å forhandle seg til vilkår tilpasset de.⁵³ I motsatt tilfelle vil leverandører for eksempel kunne kreve at betalinger skjer når tjenesten er levert, eller forskuddsbasert. Alt dette kommer an på leverandørens forhandlingsstyrke. Videre kan leverandører også foreta kredittvurderinger av selskapet, dog vil dette kunne være kostnadskrevenende for mindre selskaper. Sett i denne sammenheng, vil minstekravet gi en potensiell falsk trygghet dersom det gis kreditt på bakgrunn av dette. Kravet til minste aksjekapital har derfor liten eller ingen betydning.⁵⁴

For kunder skilles det mellom forbrukere og næringsdrivende.⁵⁵ Forbrukere blir beskyttet gjennom forbrukerlovgivningen. Når det kommer til næringsdrivende, har de i større grad mulighet til å foreta kredittvurderinger av selskapet, i lik forstand som leverandører.⁵⁶ Det betyr at minstekravet ikke bidrar for kundenes vurdering av kredittverdighet, og har derfor liten eller ingen betydning.

Ansatte kan bli betegnet som frivillig kreditorer.⁵⁷ Der den ansatte har en fremtidig inntekt er ikke dette behov for nærmere beskyttelse i aksjeloven - da den ansatte kan slutte og bytte jobb. På den andre siden, der det har vært en opptjent lønn, dermed en fordring mot selskapet, vil den ansatte kunne bli beskyttet av lønnsgarantiloven.⁵⁸ Det vil si at det er andre regler som har større betydning, og minstekravet vil ha mindre betydning.

For ufrivillige kreditorer som stat, kommune og fylker, er dekningsmuligheten avhengig av selskapets formuesstilling, offentligrettslige krav er dessuten sikret på

⁵² Andersson (2020) s. 69

⁵³ Andersson (2020) s. 69

⁵⁴ Knudsen (2011) s. 67

⁵⁵ Andersson (2020) s. 70

⁵⁶ Andersson (2020) s. 70

⁵⁷ Andersson (2020) s. 69

⁵⁸ Lov om statsgaranti for lønnskrav ved konkurs LOV - 1973-12-14-61

annen måte.⁵⁹ Dette vil si at aksjekapital ikke har betydning i denne sammenheng.⁶⁰ Når det gjelder skadelidte som har opplevd person- eller eiendomsskade, er det viktig å ivareta deres interesser. Dette skyldes at det ikke eksisterer et avtaleforhold mellom skadevolder og skadelidte. I slike situasjoner spiller forsikringssystemet en sentral rolle. Dette er på grunnlag av at selskaper som driver med risikofulle aktiviteter som kan sette tredjeparter i fare, er pliktig til å ha forsikringer i henhold til spesiallovgivninger. Eksempler på slike forsikringer kan være bilforsikringer, dersom dette er relevant for virksomheten.⁶¹ De skadelidte er også avhengig av den formuerettslige stillingen til selskapet.⁶² Med utgangspunkt i dette vil minstekravet for aksjekapital ha liten betydning for ufrivillige kreditorer

3.3 Kreditorvernet i aksjeloven i Norge og Finland

3.3.1 Innledning

Ettersom kravet til minste aksjekapital har begrenset eller ingen reell beskyttelse for selskapets kreditorer, vil det være andre regler som regulerer adgangen til å ikke foreta seg disposisjoner som går utover interessene til kreditor. En del av kreditorvernet blir tilført ved at lovgivningen blant annet regulerer kapitalisering under driften, utdelingsregler og ansvar for selskapets aktører ved mislighold av loven. I neste del av oppgaven vil det bli gått nærmere inn på de bestemte reglene som tar sikte på å beskytte kreditors interesser.

3.3.2 Forsvarlig egenkapital og likviditet

3.3.2.1 Norsk rett

I henhold til asl. § 3-4 (1) skal selskapets «til enhver tid ... ha en egenkapital og likviditet som er forsvarlig ut fra risikoen og omfanget av virksomheten i selskapet».⁶³ Bestemmelsen har funksjon om å beskytte aksjonærer og kreditorer mot at egenkapitalen og likviditeten ikke synker under et forsvarlig nivå.⁶⁴ Kreditorbeskyttelsen fremkommer her gjennom at styret er pliktig til å fortløpende vurdere den økonomiske stilling til selskapet.⁶⁵ Kravet til forsvarlig likviditet ble

⁵⁹ Knudsen (2011) s. 68

⁶⁰ Andersson (2020) s. 70

⁶¹ Andersson (2020) s. 70

⁶² Se Knudsen (2011) s. 68

⁶³ Med egenkapital så menes det selskapets eiendel minus gjeld. Bråthen (2022) s. 158. Med likviditet menes det selskapenes betalingsevne.

⁶⁴ Bråthen (2022) s. 159

⁶⁵ Ot. Prp. nr. 36 (1993-94) s. 68

lagt til ved lov 2012/40. Dette ble tillagt som en påminnelse om at ledelsen skal sørge for å ha fortløpende vurderinger av selskapets betalingsevne, som ifølge forarbeidene «.. antakelig først og fremst ha en pedagogisk betydning».⁶⁶

Utgangspunktet når det skal vurderes hva som er forsvarlig egenkapital, er den reelle egenkapitalen.⁶⁷ Begrepet «forsvarlig» er ikke definert i aksjeloven, men det fremkommer av forarbeidene at det skal foretas en «konkret og skjønnsmessig helhetsvurdering» av selskapets reelle kapitalgrunnlag i vurderingen.⁶⁸ Det reelle kapitalgrunnlaget må sees i sammenheng med risiko og omfang til selskapet. Det er naturlig at selskaper som har en høyere form for risiko, vil kravet til forsvarlighet være høyere, enn det er i selskaper der det er mindre risiko. Det er mange ulike parametere et selskap kan se på, men det er naturlig å ta utgangspunkt i selskapets likviditet, kontantstrømmer, forretningsrisiko og andre nøkkeltall. Det er ikke tilstrekkelig å kun se på egenkapitalen og likviditeten isolert, ettersom det kan være forskjellige omstendigheter ved selskaper.⁶⁹

Det tas også høyde for at selskaper i oppstartsfasen ofte er godtatt at det forekommer underskudd og en lavere egenkapital i faser, men motsvaret på dette er troen på en normal inntjeningssituasjon i overskuelig fremtid. Dersom selskapet mener at den reelle egenkapitalen er høyere enn den balanseførte egenkapitalen, må det være på et forsvarlig grunnlag. Hvorvidt en egenkapital og likviditet faktisk er forsvarlig er et spørsmål som selskapet er best egnet til å besvare. Domstolene har normalt ikke grunnlag for å overprøve dette, med mindre det foreligger særlige forhold.⁷⁰

Forsvarlighetsvurderingen skal bygges på realistisk perspektiv på fremtidig økonomisk situasjon, altså på en forutsetning om fortsatt drift.⁷¹ Dette er bekreftet gjennom flere rettsavgjørelser. I Rt.1991 s. 119 «Normount» ble det fokusert på at

⁶⁶ Prop. 111 L (2012–2013) s. 77–78

⁶⁷ Se NOU 1996: 3 s. 146, Ot.prp. nr. 23 (1996–97) s. 52 og Ot.prp. nr. 55 (2005–2006) s. 19.

⁶⁸ NOU 1996:3 s. 102

⁶⁹ Bråthen (2022) s. 162

⁷⁰ Andenæs: «At det kan reises tvil og usikkerhet med hensyn til om den innskutte egenkapital er stor nok til å gjøre selskapet levedyktig, er ikke til hinder for at det kan være lagt et forsvarlig grunnlag for virksomheten i relasjon til § 3-4.» og Knudsen (2011) s. 95 «Domstolene vil normalt ikke ha grunnlag for å overprøve selskapets egen vurdering av hva som er en forsvarlig egenkapital.»

⁷¹ Bråthen (2022) s. 160

«økonomi[en] på den aktuelle tid[spunktet] var så dårlig at styret burde ha søkt avverget at ytterligere krav ville oppstå mot selskapet - krav som selskapet ikke ville være i stand til å dekke når de forfalt».

Dette ble videreført i HR-2016-1440-A avsnitt 49 «Håheller» der det var «Avgjørende for vurderingen av om det foreligger underkapitalisering i vår sak er om det på tidspunktet for overdragelsen av kontrakten fra Lærdals til selskapet var grunnlag for et realistisk håp om at selskapet kunne reise den kapitalen som var nødvendig for å dekke forpliktelsene etter avtalen. Spørsmålet er altså om Lærdals foretok en uforsvarlig vurdering av kapitalbehovet og/eller kapitaltilgangen den 15. mars 2011.». Dette vil si at domstolene kan tilsidesett styrets vurdering dersom det foreligger særlige forhold som tilsidesette selskapets vurdering.

Det er styret som har plikt til å se til at kapitaliseringen er forsvarlig, jf. asl § 6-12. Styrets plikter må ses i sammenheng med daglig leders underretningsplikt § 6-15, ettersom daglig leder skal underrette styret om «selskapets virksomhet, stilling og resultatutvikling», jf. asl. § 6-15. Ved at bestemmelsen oppstiller krav til at selskapet skal ha forsvarlig egenkapital og likviditet «til enhver tid» kan ikke ledelsen hvile på årsregnskapet e.l. men må foreta seg fortløpende vurderinger av selskapets økonomiske stilling.

Dersom egenkapitalen er under det som er forsvarlig i forhold til omfang og risiko, må styret behandle saken straks, jf. § 3-5 (1) første punktum.⁷² De må innen rimelig tid kalle inn til generalforsamling hvor det redegjøres for den økonomiske stillingen, jf. § 3-5 (1) annet punktum. Dersom egenkapitalen er uforsvarlig lav av forbigående art, kan styret avvente situasjonen. Dersom selskapet ikke har forsvarlig egenkapital etter, § 3-4 må de fremme tiltak for å endre situasjonen, jf. § 3-5 (1). Dersom det ikke finnes noe grunnlag for retting av situasjonen, skal styret foreslå oppløsning, jf. § 3-5 (2). Selskaper som iverksetter tiltak for å kunne overholde handlingsplikten, vil kunne stå sterkere i en erstatningssak. I motsatt tilfelle kan det være ansvarsbetingende å ikke iverksette tiltak.⁷³

⁷² Med straks menes det øyeblikkelig og kan sammenlignes mot asl. § 6-20. Skjer det forsinkelser kan det utløse ansvar.

⁷³ Se HR-2016-1440-A

Hvis det viser seg at styret ikke har overholdt handlingsplikten, kan de bli erstatningsansvarlige, jf. asl. § 17-1 eller straffeansvarlig, jf. asl. § 19-1. Dette viser til at et selskap der ledelsen misligholder sine plikter iht. § 3-4 jf. § 3-5, vil det kunne pålegges ansvar. Erstatningsreglene vil vi komme tilbake til under kapittel 3.3.4.

3.3.2.2 Finsk rett

I finsk rett er det ikke eksplisitte krav til egenkapital, likviditet eller solvens til enhver tid. Imidlertid gir ledelsens plikter og ansvar i henhold til OYL 1:8 §, ansvar for selskapets løpende kapitalisering. Ledelsen skal opptre aktsomt og ivareta selskapets interesser. Det er flere aspekter for hva som ligger i selskapets interesser, som blant annet at lovene i OYL skal overholdes, samt at selskapets gjeld og forpliktelser blir betalt ved forfall.

Videre er det spesifikke regler til utdelingsadgangen som skal hindre at selskapets soliditet blir satt i fare, jf. OYL 13:1 § og 13:2 §. Sett i sammenheng med at ledelsen skal opptre i interessen av selskapet, jf. OYL 1:8 § med solvensvurderingen ved utdeling, jf. OYL 13:2 §, er selskapets interesse fortsatt drift. Dersom ledelsen ikke oppfyller sine plikter og ivaretar selskapets interesser, kan de bli holdt erstatningsansvarlige. Dette vil bli sett nærmere på i kapittel 3.3.4.

Hvis styret får informasjon om at selskapet har en negativ egenkapital, må det registreres i handelsregistret med en gang, jf. OYL. 20:23:1 §. I kalkulasjonen av egenkapital, blir også lån sett på som egenkapital. I tillegg til lån, er forskjellen mellom planlagt og faktisk avskrivning samt frivillige reserver selskapet har, inkludert i egenkapitalberegningen, jf. OYL 20:23:2 §.

Styret har ingen plikt til å overvåke selskapets egenkapital til enhver tid, da dette utledes av den økonomiske rapporteringen til selskapet.⁷⁴ Når styret får informasjon om mangelen, har de en plikt til å verifisere tapet, selv om dette kan forsinke registermeldingen. I denne prosessen kan de også øke egenkapitalen for å

⁷⁴ RP 109/2005 rd, s. 190

dekke tapet.⁷⁵ Hensynet til registermeldingen er kreditorbeskyttelse, gjennom at kreditorer og andre kan innhente informasjon om selskapets økonomi.

3.3.3 Utdelingsadgangen

3.3.3.1 Norsk rett

Aksjeloven inneholder flere bestemmelser som begrenser adgangen for selskapet å dele ut eller foreta seg disposisjoner for aksjeeieren eller andre formål tilknyttet selskapet. Med utdeling menes enhver form for overføring av verdier fra selskapet som kommer direkte eller indirekte til gode for aksjeeier, samt at det foreligger årsakssammenheng mellom utdelingen og aksjonærforholdet, jf. asl. § 3-6 (2).⁷⁶ Hensynet med reglene om utdelingsadgangen er å hindre at selskapet kan foreta seg disposisjoner som gjør at dekningsmuligheten til kreditor blir forverret, slik at selskapet blir «tappet» for kapital.

Aksjelovens bestemmelser kan deles opp i to ulike hovedformer for utdeling.⁷⁷ For det første er det regler som begrenser utdelingsadgangen til den frie egenkapital. Innad i dette inngår det utbytte, konsernbidrag, erverv av egne aksjer, lån til aksjeeierne, gaver mv.⁷⁸ For det andre er det regler om utdeling etter gjennomført kreditorvarsel. Dette er regler om nedsetting av aksjekapitalen, fusjon, fisjon og oppløsning av selskapet.⁷⁹

En måte en aksjonær kan få penger ut av et aksjeselskap på er i form av utbytte. Utbytte er det beløp som utdeles per aksje etter beslutning av generalforsamling, jf. asl. § 8-1.⁸⁰ Utbytte blir betegnet som en residual for aksjonærenes avkastning, og er aksjonærenes andel av selskapets resultat etter at gjeld og forpliktelser er betjent.⁸¹ Utbyttereglene i aksjeloven skal balansere hensynet for beskyttelse av kreditorer og risikoen for at kapital blir innlåst i selskapet.⁸² Fra aksjonærenes side

⁷⁵ RP 109/2005 rd, s. 59

⁷⁶ Angående årsakssammenheng, se. Rt. 1995 s.1026 (Sandakergården) og Rt. 2008 s. 385 (Arkatunet)

⁷⁷ Knudsen (2011) s. 48

⁷⁸ Se asl. §§ 8-1, 9-2, 8-7, 8-6

⁷⁹ Se asl. §§ 12-1, 13-3, 14-3, 16-1

⁸⁰ Utbytte kan også fremkomme i andre former. Et utbytte kan foreligge hvis for eksempel en aksjonær får kjøpe eiendeler fra selskapet under markedspris. Bråthen (2022) s. 272

⁸¹ Bråthen (2022) s. 269

⁸² Bråthen (2022) s. 273

foreligger det en forventning om utbytte, noe som er i samsvar med selskapets vinningsformål.⁸³

Utbyttereglene i aksjeloven beror på den ene siden at loven stiller krav til de materielle vilkårene i asl. § 8-1 første til tredje ledd, også kalt utbytterammen.⁸⁴ Den andre siden er den skjønsmessige forsvarlighetsvurderingen av selskapets utdelingsadgang gjennom forsvarlig egenkapital og likviditet i henhold til asl. § 8-1 (4). Dette vil si at den skjønsmessige forsvarlighetsvurderingen som skal foreligge basert på det som er nevnt i kapittel 3.3.2.1. Vilåret om å foreta forsvarlighetsvurderingen etter § 3-4 ble tillagt loven i 2012, og det fremkom av forarbeidene at «Når man reduserer betydningen av de formelle skrankene⁸⁵ etter asl. § 8-1, innebærer det at de skjønsmessige kravene etter § 3-4 må få en mer sentral rolle».⁸⁶

Dersom utdelingen er foretatt i strid med aksjeloven, må dette tilbakeføres til selskapet, jf. asl. § 3-7 (1). Dersom det har vært et utbytte, og aksjonæren var i god tro, kan ikke tilbakebetalingen kreves, jf. asl. § 3-7 (1) annet punktum. Det er da den som har medvirket til beslutningen eller gjennomføringen som er ansvarlig for tapet, jf. asl. § 3-7 (2).

Som nevnt tidligere er det flere former for utdelinger, som blant annet; konsernbidrag, gaver og kredittstillelse til aksjonærer. Det sentrale ved disse reglene er at gjelder den samme forsvarlighetsvurdering for utdeling.⁸⁷ Det vil si at utdelingen kan kun ligge innenfor rammen av de de midler som er gjenstand for utbytte.⁸⁸

⁸³ Se HR-2016-1439-A avsnitt 97. «På den annen side må det anses å følge av det aksjeselskapsrettslige vinningsformålet at aksjeeierne har krav på en rimelig løpende avkastning i form av utbytte når forholdene ligger til rette for dette»

⁸⁴ Bråthen (2022) s. 273

⁸⁵ Ved endring fra 100 000 til 30 000 i aksjekapital

⁸⁶ Prop. 111L (2012-13) S. 59

⁸⁷ Se. asl. §§ 8-5 (2), 8-6 (3), 8-7 (1) og 12-2 (2)

⁸⁸ Bråthen (2022) s. 279

3.3.3.2 Finsk rett

Utdelingsadgangen i finsk rett fremkommer i OYL 13:1 § som definerer hvilke midler som er gjenstand for utdeling.

OYL 13:1 § Bolagets medel kan betalas ut till aktieägarna endast enligt vad som i denna lag föreskrivs om

- 1) utbetalning av vinst (vinstutdelning) och utbetalning från en fond som hänförs till det fria egna kapitalet,*
- 2) minskning av aktiekapitalet enligt 14 kap.,*
- 3) förvärv och inlösen av egna aktier enligt 3 och 15 kap., samt om*
- 4) upplösning och avregistrering av bolaget enligt 20 kap.*

Fundamentet for utdelinger i den finske retten er solvenstesten, jf. OYL 13:2 §. Begrepet solvens bygger på det at selskapets skal være i stand til å garantere for kreditorenes krav ved forfall.

OYL 13:2 § «Medel får inte betalas ut ur bolaget, om det då betalningsbeslutet fattades var känt eller borde ha varit känt att bolaget var insolvent eller att utbetalningen skulle leda till insolvens.»

Selve solvenstesten fremkommer ikke direkte av OYL, men på grunnlag av at selskapet må være solvent i og etter utdeling, må det foretas mål på hvorvidt selskapets betalingsevne forringes av utdeling. Solvenstesten har sin bakgrunn i at det skulle komplimentere balansetesten, der verdiene av eiendeler i balansen kan være vanskelig å verdsette.⁸⁹ Etersom Finland fjernet kravet til minste aksjekapital, er ikke balansetesten like relevant. Balansetesten er de materielle vilkårene for utbytte. Dersom det er vedtektsbestemt minstekrav, vil dette bli trukket fra den frie egenkapitalen, sammen med eventuelle balanseførte utviklingskostnader, jf. OYL 13:5 §. På bakgrunn av dette er solvenstesten en forsvarlighetsvurdering som tilrettelegger for en mer restriktiv måte å se på selskapets økonomi. Og vil kunne medføre at det blir fattet et lavere utbytte enn ved kun bruk av de materielle vilkårene ved balansetesten.

⁸⁹ RP 109/2005 rd, s. 24-26 og 125-126

Innholdsmessig er det flere vurderingsmomenter ved solvenstesten. Innholdet av solvenstesten må være tilpasset selskapets omfang og risiko, noe som betyr at det er vanskelig å standardisere hvilke parametere som skal inkluderes i vurdering. Det som kan inngå er blant annet «accounting information and financial statements, careful evaluations in accounting, other fiscal information, societal economic situation, market condition and company specific developments in risk and uncertainties [...]».⁹⁰ Dette vil si at det er ikke kun siste årsrapport som ligger til grunn, men evalueringer over relevante risikoer og usikkerheter. Et aksjeselskap er under normale omstendigheter ikke forpliktet til å utarbeide omfattende økonomiske analyser av sin soliditet. I en usikker økonomisk situasjon er behovet større og selskapets ledelse kan derfor være forpliktet til å utarbeide fremtidsrettede beregninger.⁹¹

Det fremkommer ikke i loven hvem som har ansvaret for å foreta seg solventest, men ansvaret blir vanligvis plassert på styret.⁹² Et annet vurderingsmoment er hvor lenge solvenstesten skal gjelde, fra den er utført. Solvenstesten må bli gjennomført så nære beslutningen om utdelingen som mulig⁹³, men det er uenigheter hvorvidt testen må bli gjort når selve utdelingen skal finne sted.⁹⁴ I soliditet-vurderingen spiller styret og administrerende direktør i et aksjeselskap en sentral rolle, og ledelsen kan holdes ansvarlig i situasjoner der mislighold forekommer.

Når det kommer til utdeling i forbindelse med å finansiere og gi kreditt eller annen finansiell bistand til erverv av aksjer i selskapet, er det forbudt, jf. OYL 13:10 §. Unntaket fra dette er at selskapet bidrar til at ansatte får eierskap i selskapet eller selskapets nære krets, jf. OYL 13:10 (2).⁹⁵ Hensynet bak regelen er ment til å forsvare kreditorinteressene så vel som likeverdig behandling av aksjeeiere.

⁹⁰ Kärki (2021- 1) punkt. 4.2

⁹¹ Ruohonen (2012) s. 14

⁹² Kärki (2021- 1) punkt 3.1 og Ruohonen 2012, s. 219

⁹³ RP 2005/109 s. 127

⁹⁴ RP 2005/109 s. 126-127

⁹⁵ Unntaket er i likhet med asl. § 8-10 (1), dog gjelder det kun for ansatte, ikke tredjeperson.

3.3.4 Erstatningsansvar

3.3.4.1 Norsk rett

«Selskapet, aksjeeier eller andre kan kreve at daglig leder, styremedlem, medlem av bedriftsforsamlingen, gransker eller aksjeeier erstatter skade som de i den nevnte egenskap forsettlig eller uaktsomt har voldt vedkommende», jf. asl. § 17-1 (1). For at en part skal holdes ansvarlig, må det for det første være et rent formuestap (erstatningsmessig tap).⁹⁶ For det andre må det foreligge et ansvarsgrunnlag. Der ikke ansvar følger av særlig grunnlag, gjelder culpaansvar, jf. asl. § 17-1. For det tredje må det foreligge årsakssammenheng mellom den uaktsomme handlingen og det økonomiske tapet.⁹⁷

I det påfølgende vil det være relevant å se på erstatningsansvaret for styret, daglig leder og aksjonærene isolert. Her vil spørsmålet være om ledelsen og/eller aksjonærer kan holdes ansvarlige, hvis selskapet misligholder sine forpliktelser. Hensynet er at partene ikke kan foreta seg disposisjoner som er i strid med loven, slik at kreditorens interesser blir ivaretatt.⁹⁸

Ledelses erstatningsansvar

For at et styremedlem skal holdes ansvarlig, må det være i egenskap av rollen som styremedlem. Et eksempel på en situasjon utenfor egenskap av rollen kan være at et styremedlem låner selskapets bil og skader bilen. Dette er ikke i egenskapen av rollen, og det vil heller være culpa regelen som er gjeldende.⁹⁹ Det må også som tidligere vist til, se ansvaret til et styremedlem i sammenheng med asl. § 6-12.

Det må foreligge ansvarsgrunnlag for å holde et styremedlem ansvarlig. Der det kreves «noe spesielt ... for at han skal kunne skjære gjennom ansvarsbegrensningen og søke dekning ... hos styremedlemmene som har stått for ledelsen av selskapet».¹⁰⁰ Noe spesielt vil si at det er utvist kvalifisert skyld eller at styremedlemmet forsto/ eller burde forstått at kreditoren la vekt på hans medvirkning.¹⁰¹ Selskaper er risikofulle i varierende grad, det må derfor være en

⁹⁶ Andenæs (2016) s.658

⁹⁷ Jf. Rt. 1923 s. 774, Rt. 1929 s.795, Rt. 1979 s. 46

⁹⁸ Bråthen (2022) s. 255

⁹⁹ Aarbakke (2017) s. 929

¹⁰⁰ Rt. 1991 s.119 «Normount»

¹⁰¹ Bråthen (2022) s. 256

handling som går utover vanlige forretningsmessige risikoer. Det er ikke ønskelig å straffe noen for å drive risikofulle selskaper, da det aksepteres en viss feilmargin.¹⁰² En handling som kan føre frem til ansvarsgrunnlag er brudd på reglene i aksjeloven, eller avgjørelser som er i strid med selskapets vedtekter.¹⁰³

I HR-2016-1440-A («Håheller») ble styreleder ansvarlig for å ha overdratt en leieavtale til et åpenbart underkapitalisert selskap. Her viste retten til: «Ved vurderingen av om vilkårene etter § 17-1 er oppfylt, må det tas utgangspunkt i om aksjeeier/ styreleder har overtrådt de plikter som objektivt sett gjelder for vedkommende. Der disse pliktene er overtrådt, vil det være en presumsjon for at vedkommende har opptrådt uaktsomt, jf. Kristin Normann Aarum, Styremedlemmers erstatningsansvar i aksjeselskaper (1994) side 221.»

Det at et styremedlem ikke har den formelle kompetansen for å sitte i et styre, har ikke direkte virking på om den kan holdes ansvarlig. I Rt. 2011 s. 562 avsnitt 44, anførte en part at han ikke hadde den forutsetning som et erfarent styremedlem, noe som ikke førte frem. Hvis styremedlemmet har særlig høy fagkompetanse, kan det tenkes at kravene kan stilles høyere for dette styremedlemmet.¹⁰⁴

Erstatningsansvaret kan også bli pålagt daglig leder hvis de ikke overholder forpliktelsene som fremkommer av asl. §§ 6-14 flg. Dette gjelder normalt dersom lojalitetsplikten blir brutt.¹⁰⁵ I HR-2017-2375-A «Ulvesund» hadde ikke daglig leder tilfredsstillende kontroll over regnskap- og rapporteringssystemene, og således selskapets økonomi, selv om det var store problemer. Underkreditoren rettet i etterkant av konkursen krav mot daglig leder, for at de ikke hadde fått informasjon om selskapets sviktende økonomi. Høyesterett la til grunn momenter for videre tolking av daglig leders mulige erstatningsansvar. Dette innebar at daglig leder må kunne foreta forsvarlige redningsforsøk. For det andre må regelen praktiseres forutsigbart. Og for det tredje må vurderingen ha vært realistisk og fremgangsmåten lojal. Dette betyr at det skal være handlinger som går utenfor det

¹⁰² Bråthen (2022) s. 256

¹⁰³ Aarbakke m.fl (2017) s. 932 jf. Rt.1930 s. 481 (årsakssammenheng), RG 1992 s. 707 (brudd på utbytteregele), RG 2007 s. 1625 (Brudd på handlingsplikten) og HR-2016-1440-A

¹⁰⁴ Bråthen (2022) s. 258

¹⁰⁵ Andenæs (2015) s. 648

som er å regne med i ledd av det å være daglig leder, samt at reglene må være forutsigbare.

Aksjonærenes erstatningsansvar

Det rettelige utgangspunktet er at aksjonærer ikke hefter personlig for selskapets forpliktelser, jf. asl. § 1-1 (2). Dette utgjør ansvarsbegrensningen for selskapets aksjonærer. I et aksjeselskap eier hver aksjonærene en andel av selskapet, og kan således utøve sin stemmerett på generalforsamlingen. Erstatningsansvar for aksjonær kan i utgangspunktet oppstå dersom en aksjonær har utøvd sin stemmerett på en måte som har medført et økonomisk tap for selskapet, eller for andre aksjonærer eller kreditorer, jf. asl § 17-1 (1). Det må foreligge ansvarsgrunnlag, årsakssammenheng, samt økonomisk tap.

En situasjon er at det kan bli brukt midler i aksjeeiernes interesser og ikke selskapets.¹⁰⁶ Det kan skje gjennom bruk av innflytelse på generalforsamlingen, der de treffer vedtak som er i strid med lov. Som for eksempel, at aksjonær vedtar å utbetale utbytte som åpenbart forringer selskapets evne til å betale deres forpliktelser iht. § 3-4. Et ansvarsgjennombrudd for aksjonærer svarer til «store og retningsgivende aksjonærer» med vesentlig innflytelse på selskapet, som kan påvirke beslutninger til skade for selskapet.¹⁰⁷

3.3.4.2 Finsk rett

Ledelses erstatningsansvar

Hovedregelen for erstatning er at et styremedlem, eller daglig leder skal erstatte skade som forsettlig eller uaktsomt forvolder selskapet i strid med aktsomhetsplikten i OYL. 1:8 §, samt brudd med lov eller vedtekter, jf. OYL. 22-1 (2) §. Er skaden forvoldt uaktsomt er det den ansvarlige som har bevisbyrden for at han har opptrådt aktsomt. Det er kun i egenskap av lederens oppgaver den kan holdes ansvarlig. Erstatningsansvar kan også oppstå dersom det handles i strid med bestemmelsene i OYL eller vedtektene. Det at selskapet har en svekket økonomisk stilling og et tap av soliditet, tilsier ikke et erstatningsansvar da påtagelsen av risiko er en naturlig del av selskapers drift.

¹⁰⁶ Se Aarbakke (2017) s. 937, se også Rt. 1937 s. 439 om at «Der en disposisjon er til fordel for aksjeeiernes interesser»

¹⁰⁷ Se Aarbakke (2017) s. 937

For å avgjøre om styret eller daglig leder kan holdes ansvarlig, er det viktig å først identifisere hvilke plikter som hver av partene har. Dette skyldes at ledelsens aktsomhetsplikt følger av deres plikter, i likhet med norsk rett. Først og fremst er ledelsens rolle å ivareta selskapets interesser, kjent som ledelsens aktsomhetsplikt.¹⁰⁸ Ledelsens plikter omhandler det å opptre varsomt og i selskapets interesse. Å handle i selskapets interesse betyr å overholde lojalitetsplikten overfor selskapet og dets aksjonærer.¹⁰⁹

Selskapet er pliktet til å ha et styre og kan velge å ha daglig leder, jf. OYL 6:1 §. Styret skal se til de administrative oppgavene til selskapet og forsvarlig organisering av selskapet. Styret har også ansvaret med at selskapets regnskaps- og økonomistyring er forsvarlig organisert. Daglig leder på den andre siden har ansvaret med den daglige administrasjonen og regnskap- og økonomien er forvaltet på en forsvarlig måte. Daglig leder har informasjonsplikt til styret, slik at de har grunnlag for å fatte avgjørelser.

Aksjonærens erstatningsansvar

I henhold til OYL 22:2 § skal aksjonærer erstatte skade det uaktsomt eller forsettlig skadet selskapet, en annen aksjonær eller en annen person. Skaden må ha oppstått som egenskap av det å være aksjonær. Hvis aksjonæren har forårsaket en skade til fordel for en nærstående part anses som uaktsomt, om ikke aksjonæren beviser at han har opptrådt varsomt, jf. OYL 22:2 (2) §.

3.3.5 Nedsettelse av aksjekapital

3.3.5.1 Norsk rett

Nedsettelse av aksjekapital krever en vedtektsendring, jf. § 12-5, der det ikke er lov å sette ned aksjekapitalen til mindre enn minstekravet, jf. § 3-1. En nedsettelse forutsetter at aksjekapitalen er registrert og krever vedtektsflertall i generalforsamlingen, jf. asl. § 12-1 (1), jf. asl. § 2-2 (1) nr. 4, jf. asl. § 5-18. Det er betinget av at beslutningen registreres, og at registreringsmyndighetene varsler kreditorene om nedsettingen, jf. § 12-6. Det er ikke noe krav til særskilt samtykke fra kreditorene, men det skal gis anledning på 6 uker til å komme med innsigelser, jf. § 12-6 (2). Hvis kreditor kommer med innsigelser, har den krav på sikkerhet for

¹⁰⁸ Kossila (2021) s. 36

¹⁰⁹ Se HE 105/2009 s. 41

sin fordring. Hvis det er uenighet om hvorvidt selskapet kan foreta nedsettelsen, er det retten som har kompetansemyndighet til å fastslå om sikkerheten er tilstrekkelig nok. Unntaket fra plikten av å varsle kreditorene er aksjekapitalen blir brukt for dekning av tap jf. §12-5 eller ved vedtektsbestemt innløsning av aksjer, jf. § 12-7 (2).

Med sammenlikning til utbytteadgangen i § 8-1 kan det være flere grunner til at nedsettelsen finner sted. Eksempel på dette er at utbytteadgangen blir større, for den bundne egenkapitalen blir mindre.¹¹⁰ Samt at det kan være aktuelt hvis det skal forekomme en kapitalforhøyelse, der aksjeverdien i dag er lavere enn pålydende, jf. § 10-12 (4) jf. § 2-12 (1).¹¹¹

3.3.5.2 Finsk rett

Utgangspunktet er at generalforsamlingen kan beslutte å nedsette aksjekapitalen til den frie egenkapitalen, eller for dekke tap, jf. OYL 14:1 §. Nedsettelsen er betinget av at den er registrert, der kreditorene har tre måneder å komme med innsigelser. Hvis en kreditor kommer med innsigelser mot nedsettelsen, kan selskapet enten betale hele fordringen eller stille betryggende sikkerheter, jf. OYL 14:5 §. Kreditorene har dog ingen rett til innsigelser dersom det blir brukt for dekning av tap, eller at aksjekapitalen samtidig blir økt med samme sum som reduksjonen, jf. OYL 14:2 §.

Fra norsk rett er det er forskjell på hvor konkret fordringen må være, for å kunne ha rett til innsigelse.¹¹² Det er viktig å poengtere, i bortfall av minstekravet er ikke denne lovbestemmelsen like sentral, men gjør det mulig for selskaper med vedtektsfestet aksjekapital å senke den til null. Regelen hensyntar derfor kreditorer med at de vil bli prioritert i utbetalingsrekkefølgen og aksjonær som en residual.

3.3.6 Revisjonsplikten

Utgangspunktet er at alle aksjeselskaper er revisjonspliktige, jf. revisjonsloven § 2-1. Unntaket til dette er at generalforsamlingen kan beslutte, etter vedtektsendring, at selskapet ikke skal revideres etter revisorloven, jf. asl § 7-6. Dette gjelder kun dersom selskapet er innenfor visse terskelverdier fastsatt etter

¹¹⁰ Se. Aarbakke (2017) s. 751

¹¹¹ Se. Aarbakke (2017) s. 751

¹¹² Kärki (2021-3) punkt. 3.2

forskrift. Dette gjelder terskler for driftsinntekter og balansesum og antall ansatte, jf. asl. § 7-6 (1). Terskelverdiene per 04.03.2023 er på inntekt mindre enn 7 millioner og selskapets balansesum må være mindre enn 27 millioner kroner eller at selskapets gjennomsnittlige ansatte ikke overstiger 10 årsverk.¹¹³

I finsk rett er det kun mikro selskaper som er unntatt revisjonsplikten. Grensene som følger her at balansen ikke er større enn €100 000, inntekten €200 000 eller det gjennomsnittlige antallet av ansatte er tre.¹¹⁴ Dette vil si at det ikke er revisjonsplikt for små aksjeselskaper i Norge, mens det er unntatt for mikro selskaper i Finland.

3.4 Vil reduksjon av minstekravet være i kreditorenes interesse?

Gjennom kapitlet har det blitt gjennomgått en rekke regler som vi mener er relevante for kreditorbeskyttelsen både i norsk og finsk rett. Ved å sammenligne regelverkene, observerte vi noen forskjeller. Vi kan se at norsk rett stiller eksplisitte krav til den løpende kapitaliseringen i selskapet gjennom asl § 3-4. Mens finsk lovgivning ikke har krav til den løpende kapitaliseringen. På grunnlag av dette kan vi forstå at kreditorer kan ha utvidet incitament til å gjennomføre kredittvurderinger i Finland. Videre ser vi at den finske retten fokuserer på utdelingsadgangen, altså solvenskravet ved utbytte.

Det var forskjeller i reglene om finansiering av erverv av egne aksjer og revisjonsplikten. Ved at selskaper kan fravelge revisjonsplikten kan det øke kostnaden for kreditorer ved innhenting av økonomiske opplysninger. Selv om kreditor ikke kan ta fullt utgangspunkt i at et revidert selskap er korrekt, noe som også ble vist i saken der konsernsjefen i Sponsorservice ble holdt ansvarlig for bedragerier og overtredelser i regnskapslovgivningen.¹¹⁵ Det vil si at kreditor uansett burde gjøre egne undersøkelser uavhengig revisjonsplikt eller ikke. Det faktum at kreditorer regelmessig krever årsrapporter og annen økonomisk informasjon fra låntakere, understreker dette.¹¹⁶ Effekten av disse forskjellene er derimot vanskeligere å måle uten nærmere analysing av ulike selskaper over tid.

¹¹³ jf. Forskrift om endring i forskrift om terskelverdier for beslutning om å unnlate revisjon etter aksjeloven § 7-6 (FOR-2023-02-13-186)

¹¹⁴ Jf. Auditing Act 2015/1141

¹¹⁵ Se LA-2011-102774

¹¹⁶ Andersson (1999) s. 44

Videre mener vi at systemforskjellene for den løpende kapitaliseringen og utdelingsadgangen kan forklare tilpasningen til minstekravet, vi vil derfor rette fokus mot dette videre. Systemforskjeller har tidligere omtalt av Andersson i 1999 hvor han viste til at kapitalsystemet kan klassifiseres i tre kategorier. Fra det mest liberale til det mest kreditorbeskyttede.

1. *Sufficiens- och solvenssystemet*
2. *Kapitalsystemet med minimumskapitalkonceptet och principen om skyddet för det bundna egna kapitalet, och*
3. *Systemet med ett krav på försvarligt eget kapital (i en generalklausul)*¹¹⁷

Basert på klassifiseringen til Andersson kan det forstås slik at Finland har et mer liberalt system, med visse likhetstrekk til solvenskravet i USA.¹¹⁸ Med dette så mener vi at den norske aksjeloven stiller strengere krav til kapitalisering, enn Finland, da Norge har «generalklausul» for forsvarlig egenkapital. Det er dog sammenlignbare aspekter mellom likviditetskomponenten i norsk rett og solvenstesten i finsk rett. Det er utfordrende å hevde at minstekravet kan begrunnes forskjellig på bakgrunn av dette. Men det kan tolkes at Norge har en mer konservativ måte å utforme aksjeselskapsretten, med en strengere lovgivning når det kommer til den løpende kapitaliseringen, utdeling og det lovbestemt minimumskrav.

Hva som er tilfredsstillende og ikke-tilfredsstillende kreditorvern er vanskelig å si, ettersom selskaper/kreditorer har forskjellig behov og risiko. Det er i den sammenheng viktig å se på problematikken om at endringer av aksjeloven eller for stort/komplisert regelverk kan resultere i at stiftere utilsiktet bryter loven. Dette er grunnet mulig manglende kunnskap om deres juridiske forpliktelser, dersom det blir enklere å etablere et selskap.¹¹⁹ Det finske regelverket kan etter vår forståelse ta større høyde for denne problematikken, da også flere av de tilhørende reglene ved dagens minstekrav ikke trengs.

¹¹⁷ Andersson (1999) s. 36 – artikkelen i tidsskriftet er fra 1999 da kravet til likviditet ikke var inntatt i loven. I USA hadde de et solventbasert krav ved utdeling.

¹¹⁸ Andersson (1999) s. 44

¹¹⁹ Sjøfjell mfl. (2017) s.4

På grunnlag av dette er det viktig å understreke at tilpasning av regelverket for kreditorbeskyttelse bør utføres med forsiktighet. Et for strengt kreditorvern kan gjøre det utfordrende å være aksjonær, og dermed føre til uønskede konsekvenser for blant annet samfunnet. Vi mener at et balansert regelverk som ivaretar både aksjonær-, samfunns- og kreditorinteresser er helt nødvendig.

Andersson påpekte også at aksjeloven ofte betraktes som en standardkontrakt innen rettsøkonomi.¹²⁰ Det er imidlertid vanskelig å ha en standardkontrakt som passer for alle situasjoner, på grunnlag av ulikt omfang og risiko ved selskaper. Det er etter vår mening en del av kreditors ansvar å foreta egne kredittvurderinger, mens lovgivningen skal hindre disposisjoner hvor kreditors stilling blir utnyttet. Dersom det følger særlig høy risiko av selskapet, vil kreditorer kunne forlange høyere grad av sikkerhet, og dermed tilpasse kontrakten mellom partene. I denne situasjonen er ikke minstekravet like relevant, ettersom avtalene vil være basert på den reelle risikoen som følger. Transaksjonskostnadene ved en slik tilnærming kan bli noe høyere for kreditorer. Gitt at de må foreta seg analyser av den økonomiske situasjonen til selskapene. Men dersom de legger sin lit til minstekravet vil det som tidligere nevnt, føre til en potensielt misvisende situasjon.

Etttersom dagens minstekrav ikke gir tilstrekkelig dekningsmulighet for kreditor, mener vi at forsvarlig egenkapital og likviditet, kombinert med erstatningsreglene, gir den beste beskyttelsen for kreditoren i henhold til aksjeloven. Det faktum at kreditorer regelmessig krever årsrapporter og annen økonomisk informasjon fra låntakere, understreker poenget om at aksjekapitalkravet ikke er godt nok egnet for å verne om kreditors interesser.¹²¹

På bakgrunn av dette mener vi at minstekravet ikke har vesentlig betydning for kreditorinteressene, og dermed ikke taler imot en redusering av minstekravet.

¹²⁰ Andersson (2020) s. 65

¹²¹ Andersson (1999) s. 44

4. Aksjekapitalkravet i henhold til aksjonærenes interesse

4.1 Innledning

Selskapsdeltakere som eier andeler i aksjeselskaper betegnes som "aksjonærer". Utgangspunktet er at aksjeselskaper har formål om å skape økonomisk gevinst for aksjonærene, jf. asl § 2-2 (2) og § 1-1 (3) nr. 2. Dette tilsier at aksjonærenes interesse i bunn og grunn handler om økonomisk avkastning på investeringene sine. Dersom minstekravet utgjør en etableringshindring, slik at aksjonærer ikke får mulighet til å realisere sine forretningsideer, er ikke selskapsformen egnet for sitt formål. På bakgrunn av dette vil vi videre se på de ulike hensynene forarbeidene har vurdert fra aksjonærenes perspektiv. Dette inkluderer det å legge til rette for etablering, aksjonærens frihet til å råde over selskapets midler, om selskapskapitalen skal være bundet, og å drive på en seriøs og troverdig måte.

Aksjonærinteressene fremkommer ikke direkte av loven, og det er derfor forarbeidene som best forklarer hvilke hensyn som er tatt for å fremme aksjonærinteressene. Vi vil se på hensynene som følger av forarbeidene i norsk og finsk rett. Vi har også valgt å inkludere hensynene som ble vektlagt i NOU: 2016:22. Her legger vi til grunn at NOU: 2016:22 ikke ble vedtatt når det gjelder bestemmelsen om endring av minstekravet. Det vil derfor kunne sees på som en vurdering av hvordan retten burde være. Det har ikke vært gjennomført tilsvarende utredninger i etterkant av lovendringen i Finland i 2019, noe som betyr at det er kun hensynene før og ved lovendring som er avgjørende.

Ved å organisere teksten på en slik måte, vil det være lettere å holde oversikt over utviklingen i argumentasjonen i relasjon til aksjonærinteressene. Vi vil avslutningsvis se på forskjeller og drøfte om en reduksjon av kravet til minste aksjekapital er i aksjonærenes interesse.

4.2 Hensynet til å legge til rette for nyetableringer

4.2.1 Hensyn i norske rett

Interessen for å legge til rette for nyetableringer har vært et sentralt element i vurderingen av størrelsen til minstekravet. Ved utarbeidelsen av aksjeloven i 1996 ble det vektlagt at et krav på 200 000 kroner, «ikke ville ha betydelige ulemper for de fleste som ønsket å starte aksjeselskaper».¹²² Det ble videre uttalt av

¹²² NOU 1996:3 s. 35

departementet at et etableringshinder ville bli unngått ved å velge andre selskapsformer ¹²³, dog ville en annen selskapsform ikke inneholde tilsvarende ansvarsbegrensning. Komiteen mente at et minstekrav tilsvarende 200 000 kroner var «for høyt slik at den vil utelukke oppstart av nye virksomheter»¹²⁴, og satt derfor minstekravet til 100 000 kroner.

Ved vurdering av minstekravet fra 1997 skulle Knudsen-utvalget se om det innebar «en vesentlig vanske for den som vil starte ny virksomhet som aksjeselskap».¹²⁵ Noe av grunnen til dette var økningen av antall NUFer, som gjorde at aksjeselskapsformen ble valgt bort. Aksjeselskapsformen var å foretrekke fremfor andre selskapsformer, da den er velkjent, oversiktlig og velregulert.¹²⁶ Det ble fremhevet at kravet «kunne være unødvendig tyngende» særlig for virksomheter som «ikke var særlig kapitalkrevende».¹²⁷ Utviklingen i samfunnet var i mindre grad preget av kapitalkrevende selskaper, ettersom den teknologiske utviklingen hadde gjort det mulig å drifte en virksomhet med lavere kapital, enn hva som var tilfelle i 1997. Kravet ble som kjent satt til 30 000 kroner for å legge til rette for nyetableringer, dog med begrunnelse i en viss seriøsitetssperre.

Som nevnt i kapittel 2.2.1 hadde Bråthen utvalget som mål «lette de økonomiske og administrative byrdene for næringslivet»¹²⁸, og derfor var hensynet til nyetableringer en sentral faktor i deres lovforslag. Dette kan forklares ved at utvalget samtidig argumenterte for at dagens minstekrav ikke hindrer useriøse aktører, og derfor kan man anta at det heller ikke hindrer seriøse aktører. Dette ble påpekt i flere høringsuttalelser.¹²⁹ Det er i aksjonærenes interesse å kunne etablere virksomheter med minst mulig økonomiske og administrative byrder. Noe som vil si at utvalgets forslag om en aksjekapital på én krone var i samsvar med aksjonærenes interesser.¹³⁰

¹²³ Ot.prp. nr.23 (1996-1997) s. 35

¹²⁴ Innst. O. nr.80 (1996-1997) s. 9

¹²⁵ Knudsen (2011) s. 71

¹²⁶ Knudsen (2011) s. 78

¹²⁷ Knudsen (2011) s. 72

¹²⁸ NOU 2016:22 S. 9

¹²⁹ Prop. 112 L (2016-2017) s. 56-59.

¹³⁰ Prop. 112 L (2016-2017) s. 58.

4.2.2 Hensyn i finske rett

Historisk sett har kravet til minste aksjekapital i Finland vært relativt lavt sett opp imot resten av Europa. Ved fastsettelse av kravet til minste aksjekapital i 1997, var det dog hensynet til kreditorbeskyttelsen som var hovedfokuset.¹³¹

Aksjekapitalen ble sett på som en sentral del av dekningsmuligheten, og det var dermed viktig at den var av en viss størrelse.¹³² Aksjonærinteressene hadde ikke blitt eksplisitt prioritert ved tidligere forarbeider. Denne tankegang ble endret i 2005, hvor det var enighet om at andre tiltak skulle ivareta kreditorbeskyttelsen og at de skulle legge til rette for nyetableringer, i samsvar med aksjonærenes interesse.¹³³

I 2016 ble det fremmet forslag om å oppheve kravet til minste aksjekapital.¹³⁴ Kravet sett i sammenheng med de administrative kostandene ble ansett som en barriere for nyetableringer, og en reduksjon var nødvendig for å styrke vilkårene for små og mellomstore virksomheter.¹³⁵ Aksjeselskapsformen var å foretrekke for myndighetene, ettersom dette er en velkjent og velregulert selskapsform. Det var dermed viktig å legge best mulig til rette for etablering, for å fremme selskapsformen. Det ble rettet fokus mot hensynet til aksjonærene, gjennom deregulering og forsøk på å skape en mer fleksibel lovgivning.¹³⁶

4.3 Friheten til å råde over selskapets midler

4.3.1 Hensyn i norske rett

I forarbeidene til aksjeloven 1997 ble det trukket frem at selskapet selv kan tilpasse kapitalgrunnlaget ut ifra hvilken risiko virksomheten har.¹³⁷ Dette innebærer at i perioder hvor selskapets egenkapital ikke er truet, ville kravene til selskapets ledelse først og fremst ha betydning for aksjeeierne, da dette omhandler blant annet muligheten for utbytte. Forarbeidene legger vekt på forholdet mellom kreditorbeskyttelsen og aksjonærenes mulighet til å kunne råde over egenkapitalen. I en situasjon der virksomhetens egenkapital er truet, er interessen til en aksjonær videre drift for at de skal kunne bedre situasjonen. Her fremhever forarbeidene at aksjonærene ikke uten videre skal kunne drive selskapet videre på

¹³¹ EkUB 24/1996 rd s. 2

¹³² RP 89/1996 rd s. 18

¹³³ EkUB 7/2006 rd s. 8

¹³⁴ RP 238/2018 rd s. 10-11

¹³⁵ RP 238/2018 rd s. 11

¹³⁶ RP 238/2018 rd s. 11

¹³⁷ NOU 1996:3 s. 7

kreditorene sin risiko og bekostning. Samt å forhindre at aksjeeierne får frigjort den kapital de har bundet i selskapet til sikring av kreditorenes krav.¹³⁸

I Knudsen-utredningen ble det som tidligere nevnt rettet fokus mot det økende antallet virksomheter som ikke var særlig kapitalkrevende, og som dermed hadde liten egeninteresse i å innskyte kapital. For å ivareta aksjonærinteressene ble det dermed foreslått et «smidig system som gir størst mulighet for å tilpasse kapitalinnskuddet til selskapets konkrete behov».¹³⁹ I selskaper hvor aksjeeierne er samstemte, bør aksjeeierne ha stor frihet til å selv avgjør hvor mye kapital de ønske å ta ut av selskapet, så fremt det ikke skader kreditorenes og andre tredjemannsinteresser. Dersom selskapskapital kan gjøre bedre nytte for seg andre steder, bør ikke lovgivningen være et hinder for dette.¹⁴⁰ Departementet var enig i dette, og sa som følger at det var lite hensiktsmessig at kapital var «låst inne i selskapene».¹⁴¹ Det er dog begrensninger for fri kapitalisering i form av utdelingsregler og begrensninger fra styret, jf. asl. § 8-2.

Bråthen-utredningen la vekt på at aksjonærene selv skulle få innrette «selskapsforholdene slik de selv fant det hensiktsmessig».¹⁴² De valgte i stor grad å videreføre betraktningene fra Knudsen-utredningen om at selskapet ikke bør være underlagt flere regler enn det som er nødvendig for å legge til rette for en hensiktsmessig organisering av selskapet. Selskapet bør ha stor frihet til å selv regulere sine organisasjonsmessige forhold, og det bør legges vekt på å begrense selskapets administrative kostnader.¹⁴³

4.3.2 Hensyn i finske rett

I 2005 ble det vedtatt at kravet til aksjenes pålydende skulle oppheves. Dette gjorde det enklere for selskapene å innhente kapital. Det kan dog fastsettes i vedtektene et pålydende beløp om det er ønskelig.¹⁴⁴ Dette ga da aksjonærene en større frihet til å fastsette tegningskursen ved emisjoner, hvor den tidligere minst måtte tilsvare aksjenes pålydende.

¹³⁸ NOU 1996:3 s. 39

¹³⁹ Knudsen (2011) s. 69

¹⁴⁰ Knudsen (2011) s. 69

¹⁴¹ Prop. 148 L (2010-2011) s. 26.

¹⁴² NOU 2016:22 s. 21

¹⁴³ NOU 2016:22 s. 21

¹⁴⁴ EkUB 7/2006 rd s. 3

Det er ikke noe krav til aksjekapital, men det er mulig å vedtektsfeste ved behov. Dette gir mikro og små virksomheter en bedre mulighet til å fastsette aksjekapital, kun dersom det er nødvendig ut ifra risikoen av virksomheten. Og størrelsen på aksjekapitalen kan dimensjoneres etter selskapets reelle behov.¹⁴⁵

4.4 Selskapets reelle og formelle egenkapital

4.4.1 Hensyn i norske rett

I NOU: 1996:3 ble det diskutert at «om kravet til minste aksjekapital settes for lavt, vil finanskreditorene ... kreve sidesikkerhet eller personlig ansvar. Noe som i så fall vil føre til at mye av poenget med den ansvarsbegrensningen som knyttes til aksjeselskaper er borte».¹⁴⁶ Den formelle egenkapitalen¹⁴⁷ ble sett som en viktig del av kreditorvernet, og dermed en del av kredittvurderingen. Fra forarbeidene fulgte også det at aksjonærene kunne ha interesse av et kapitalkrav av en viss størrelse, da dette kunne overbevise kreditorer om kredittverdigheten.¹⁴⁸

I Knudsen-utredningen viste de til at «banker og andre som yter kreditt til selskapet vil vanligvis stille krav om at egenkapitalen skal stå i et visst forhold til kreditten».¹⁴⁹ Dette talte for at aksjonærene hadde en interesse av egenkapitaloppbygning. Betydning av dette var at fokuset på den formelle egenkapitalen som tidligere ble ansett som sentral, endret seg til den reelle egenkapitalen, der selskapet selv skal bygge opp en egenkapital som er forsvarlig ut ifra risikoen av virksomheten.¹⁵⁰

I Bråthen-utredningen ble oppfatningen til Knudsen videreført. Det var en unison formening om at kreditorbeskyttelsen skulle bli ivaretatt gjennom den reelle egenkapital, og at den formelle egenkapitalen i form av aksjekapitalen var på vei ut.¹⁵¹

¹⁴⁵ RP 238/2018 rd s. 13

¹⁴⁶ NOU 1996:3 s. 35

¹⁴⁷ Med den formelle egenkapitalen mener vi aksjekapitalen

¹⁴⁸ NOU 1996:3 s. 39

¹⁴⁹ Knudsen (2011) s. 68

¹⁵⁰ Gjennom at minstekravet til aksjekapital ble redusert og forsvarlig egenkapital og likviditet iht Asl. § 3-4 ble inkludert i flere utdelingsbestemmelser

¹⁵¹ NOU 2016:22 s. 64

4.4.2 Hensyn i finske rett

Som nevnt i kapittel 4.2 hadde Finland tidligere et høyt krav til minste aksjekapital i 1996. Som resultat av dette, ble kreditorbeskyttelsen ivaretatt gjennom den formelle bunnede egenkapitalen. Fokuset ble i 2005 rettet mot den reelle egenkapitalen. Det ble her også innført strengere regler for utdeling av selskapets midler for å sikre soliditet, samt ble kravet for erstatningsansvar for ledelsen, styret og aksjonærene endret fra grovt uaktsomt til uaktsomt.¹⁵² Disse endringene ble sett på som mer hensiktsmessig for å ivareta kreditor- og aksjonærinteressene, gjennom den frie egenkapital, fremfor den tradisjonelle bunnede egenkapitalen.

Ettersom kravet til minste aksjekapital er opphevet i Finland, avhenger kreditorbeskyttelsen av gjeldende regnskapsinformasjon og andre krav til åpenhet, forutsetninger for utbytte (balansetest og soliditetstest) og ledelsens og aksjonærenes ansvar. Dette gir aksjonærene mulig til å tilpasse egenkapitalen etter hva som er hensiktsmessig for virksomheten.

4.5 Seriose og funderte selskapsetableringer

4.5.1 Hensyn i norske rett

Det kommer ikke eksplisitt frem av forarbeidene at det å motvirke useriøse selskapsetableringer er i aksjonærenes interesse. På tross av dette kan det antas at aksjonærene vil ha interesse at selskapsformen skal ha et godt omdømme. Det å forhindre useriøse og ufunderte selskapsetableringer var et viktig tema i forarbeidene, da et høyt krav til minste aksjekapital ble sett på som et effektivt tiltak for å motvirke dette.¹⁵³

Det følger av Knudsen-utredningen at en virksomhet er useriøs når "den som planlegger virksomheten, har en urealistisk eller lite gjennomtenkt forestilling om hva han eller hun gir seg ut på".¹⁵⁴ Ufunderte selskapsdannelser har altså ikke nødvendigvis bakgrunn i aksjonæren benytter selskapsformen til kriminalitet eller å bevist utnytte ansvarsbegrensningen. Kravet til aksjekapitalen ble sett på som en barriere for at aksjonærene ville overveie risikoen ved virksomheten grundigere,

¹⁵² EkUB 7/2006 rd s. 3

¹⁵³ Ot.prp. nr.23 (1996-1997) s. 35

¹⁵⁴ Knudsen (2011) s. 74

og dermed motvirke oppstart av virksomheter uten livets rett.¹⁵⁵ Departementet og stortingskomiteen var enig i at en viss seriøsitetsskranke kunne forhindre useriøse selskapsdannelser som ingen var «tjent med».¹⁵⁶

I Bråthen-utredningen mente utvalget at det var «liten fare» for at det skulle bli en økning i ufunderte selskapsetableringer, dette grunnet de høye stiftelseskostandene ved registrering. De viste videre til at ved å sette kravet til minste aksjekapital til én krone, vil selskapet være nødt til å åpne en bankkonto. Utvalget mente at ved åpning av bankkonto ville det bli gjennomført en legitimasjonskontroll av stifter og selskapet, noe som i seg selv utgjør en seriøsitetssperre.¹⁵⁷ Departementet kunne derimot ikke utelukke at den nåværende terskelen hadde en effekt for å forhindre uønskede selskapsetableringer.¹⁵⁸

4.5.2 Hensyn i finske rett

Ettersom opphevelsen av kravet til minsteaksjekapital ble gjennomført med tankene om at aksjekapitalkravet ikke hadde noen reell effekt for kreditorbeskyttelsen, ble det heller ikke vektlagt hvorvidt den forhindrer useriøse selskapsdannelser, da dette blir forhindret gjennom andre plikter. Useriøse og ufunderte selskapsetableringer har ikke vært et sentralt tema i finske lovforarbeider, men annen litteratur har spekulert i om lave kostnader ved selskapsetablering vil tiltrekke seg såkalte «nødvendighets-entreprenører».¹⁵⁹ Nødvendighets-entreprenører er aktører som ofte baserer selskapsetablering på arbeidsledighet eller lite gjennomstekte ideer, og som dermed ikke er like godt nettverksbasert eller finansiert som såkalte «mulighets-entreprenører»¹⁶⁰. En økning i antall «nødvendighets-entreprenører» kan føre til økt risiko for markedssvikt og stagnasjon i selskapsutviklingen.¹⁶¹

¹⁵⁵ Knudsen (2011) s. 74

¹⁵⁶ Prop. 148 L (2010-2011) s. 20

¹⁵⁷ NOU 2016:22 s. 66

¹⁵⁸ Prop. 112 L (2016-2017) s. 58.

¹⁵⁹ Ruohonen (2022-4) pkt. 4.2

¹⁶⁰ Block (2010) s. 158

¹⁶¹ Ács (2005) s. 331.

4.6 Vil reduksjon av minstekravet være i aksjonærenes interesse?

Uten et krav til minste aksjekapital, gir det aksjonærene større frihet når det gjelder selskapets midler. Ettersom det i Finland ikke er noe krav til minste aksjekapital, kan aksjonærene fastsette aksjekapitalen i henhold til deres behov og tilpasse størrelsen deretter. Når selskapet fokuserer på reell egenkapital, kan det også føre til økt fokus på risikostyring og finansiell stabilitet. Videre har Finland også opphevet kravet til aksjenes pålydende, som gir aksjonærene større frihet til å fastsette tegningskurs ved emisjoner. Dette er også forskjellig fra Norge, der det er et krav om en tegningskurs minimum tilsvarende aksjenes pålydende ved emisjoner. I sum gir disse forskjellene i regelverket aksjonærene større frihet og fleksibilitet i Finland når det gjelder selskapets midler.

I hørings svarene til Bråthen-utvalget ble det hevdet at «hvis det er avgjørende for en stifter å kunne etablere seg med beløp lavere enn kr. 30 000, vil det ofte være grunn til å spørre seg om det er grunnlag for etablering av selskapet i det hele tatt».¹⁶² Minstekravet er i dag såpass lavt, at det i seg selv ikke burde være en etableringshindring. Ved å ta i betraktning av inflasjonsjustert tall fra 2012 ville satsen i dag tilsvart ca. 22 238 kroner.¹⁶³ Ved å ha en slik tilnærming, forstås det at det tillegges et visst privilegium med å kunne dra fordel av ansvarsbegrensningen. Her deler vi mening med Andersson, som viser til at det ikke skal fremstå som et privilegium, heller at det skal være tilgjengelig for alle.¹⁶⁴ En slik tilnærming vil gjøre det bedre for alle, både aksjonærer og samfunnet for øvrig.

Ved sammenligning av aksjonærinteressene i norsk og finsk rett er det viktig å trekke frem at Finland historisk sett, til enhver tid, har hatt et lavere krav til minste aksjekapital enn Norge. Noe som også er tilfellet i dag. I norsk rett har fokuset vært å beholde minstekravet som et verktøy for å hindre ufunderte selskaper. Finland hatt et større fokus på dereguleringer og å skape en mer fleksibel lovgivning for å legge til rette for små og mellomstore virksomheter. Det er verdt å nevne at Finland har vært et foregangsland innenfor modernisering av selskapsretten blant de nordiske landene. Noe som kan muliggjøre at Norge kan se

¹⁶² Prop. 112 L s. 57

¹⁶³ Gitt gjennomsnittlig årlig inflasjon på 2,8% fra 2012 - Statistisk Sentralbyrå (2023)

¹⁶⁴ Andersson (1999) s. 40

på effekten av lovendringene i Finland, når de selv skal foreta endringer.¹⁶⁵ I sum av betraktningene ser vi klare antydninger at til vil komme aksjonærene til gode ved å redusere minstekravet.

Samlet sett mener vi at aksjonærinteressene taler for å redusere minstekravet.

¹⁶⁵ Hansen (2019) s. 686

5. Aksjekapitalkravet i henhold til samfunnets interesse

5.1 Innledning

Det er to overordnede samfunnshensyn som er trukket frem i forarbeidene: aksjekapitalens effekt på nyetableringer og useriøsitet.¹⁶⁶ En reduksjon av kravet til minste aksjekapital ved etablering av selskaper, kan føre til at flere selskaper med lavere kapital og mindre seriøse formål blir etablert. Det følger av Knudsen utredningen at:

«[...]samfunnet [...] har et ønske om at aksjelovgivningen utformes slik at den ikke legger til rette for lite gjennomtenkt næringsvirksomhet, og langt mindre at aksjeselskapet blir et redskap for økonomisk kriminalitet og andre former for virksomhet som verken samfunnet eller næringslivet er tjent med, så som såkalt konkursrytteri der det bevisst til egen vinning spekuleres i ansvarsbegrensningen.»¹⁶⁷

Det er ikke kjent at faktorer rundt useriøsitet har blitt sett nærmere på. På dette grunnlag vil vi forsøke å se de økonomiske effektene aksjekapitalkravet har på useriøsitet. Dette gjør vi ved å se på hvem som etablerer, hvor lenge selskapene overlever, nedleggelse, sovende selskaper og typisk kriminalitet som kan forekomme i aksjeselskaper. På grunnlag av manglende statistikk fra Finland når det kommer til sovende selskaper, vil vi se på sovende selskapers påvirkning på samfunnet og erfaringer fra den oppløste selskapsformen IVS i Danmark. Ved å få innsikt i slike faktorer, kan det øke kunnskapen om hvordan minstekravet fungerer i praksis.

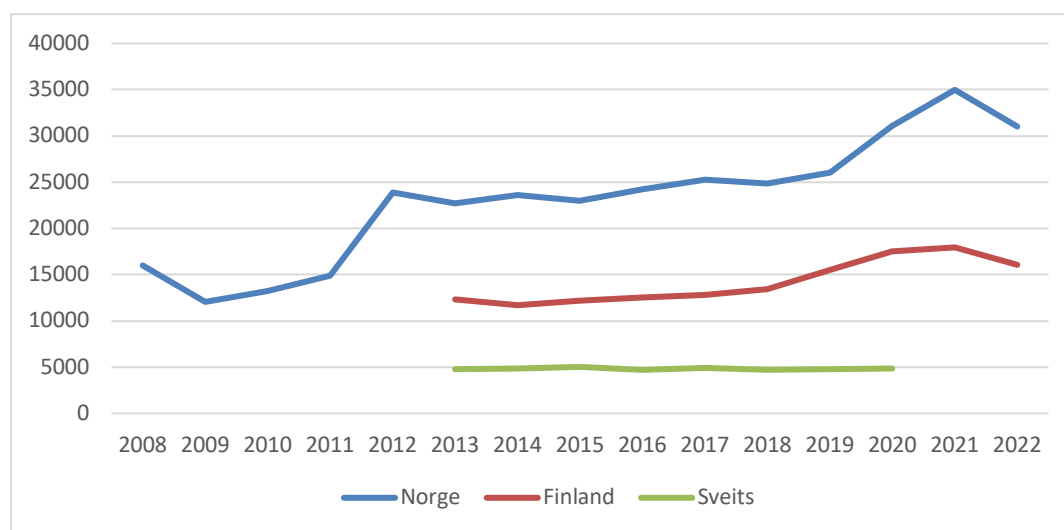
I den økonomiske delen av oppgaven vil vi se nærmere på nyetableringer av aksjeselskaper, i sammenheng med minstekravet. Videre ser vi på faktorene som kan ha en innvirkning på useriøsitet. For så til slutt å drøfte hvorvidt kravet til minste aksjekapital burde reduseres i henhold til samfunnsinteressene.

¹⁶⁶ Knudsen (2011) s. 69 og 73

¹⁶⁷ Ot. prp. nr. 23 (1996-97) s. 35

5.2 Har minstekravet noe å si for viljen til å etablere selskaper?

Det er først og fremst viktig å poengtere at det er metodisk utfordrende å kunne isolere effekten ved et lavere minstekrav. Det er flere variabler som spiller inn på hvorvidt en person stifter ett aksjeselskap, både når det gjelder individuelle og økonomiske faktorer. Da aksjekapitalen ble satt ned i 2012, ble også revisjonskravet for små selskaper fjernet.¹⁶⁸ Dette betyr at det er vanskelig å vise en eksakt effekt av nedsettelsen i Norge, men selve viljen til å etablere kan bli belyst av forskning på entreprenørskap og etableringskostnader.

Figur 1 - Nye aksjeselskapsetableringer¹⁶⁹

Figur 1 viser etableringsfrekvensen for aksjeselskaper i perioden 2008 til 2022. Her har vi inkludert Sveits, for å se effekten av et høyere krav til minste aksjekapital.¹⁷⁰ Etter lovendringen i 2012 ble det en betydelig økning i antall aksjeselskaper, men stabilisert seg i årene etter. Dette kan tyde på at etableringsviljen økte da kostnadene ble redusert. Langli kom frem til at dette ikke kan forklares ved at virksomheter drevet som ENK og NUF ble omgjort til AS. Samtidig konkluderte han med at reduksjonen i minstekravet hadde større betydning enn bortfallet av revisjonskravet.¹⁷¹

¹⁶⁸ Fjernet ved LOV-2011-04-15-10

¹⁶⁹ Tall hentet fra: Statistisk Sentralbyrå (2023), Statistics Finland (2023), Schweizerische eidgenossenschaft (2022)

¹⁷⁰ Minstekravet i Sveits er på 20 000 euro jf. Amendment of the Swiss Civil Code, Art. 773 (1)

¹⁷¹ Langli (2015) s.23

Videre har Norge hatt den største veksten i antall aksjeselskaper siden 2019. Dette kan blant annet skyldes lav rente i årene med koronapandemien.¹⁷² At Norge har generell høyere etableringsrate kan også skyldes mange faktorer, dette kan for eksempel være; økonomisk vekst, regulatoriske endringer, tilgangen til finansiering, innovasjon og teknologisk utvikling, kulturelle- og sosiale faktorer og skatte- og incentivordninger.¹⁷³

I Finland har antall aksjeselskaper økt siden 2019, med en dobling av etableringer i tredje kvartal i 2019 sammenlignet med samme periode året før. Ifølge Ruohonen er fjerningen av aksjekapital den eneste forklaringen på økningen, ettersom signifikante andeler av selskapene hadde null euro i aksjekapital.¹⁷⁴ Ved å foreta regulatoriske endringer, ser vi at reduksjon av aksjekapitalen vil gi en positiv effekt på antall nyetableringer. Det er dog interessant at Finland har lavere antall av etableringer enn Norge, da både aksjekapital og registreringstiden er mindre.

Fra Sveits sin side har etableringsraten forholdt seg stabil fra 2013 til 2020. Dette kan skyldes at minstekravet er relativt høyt, eller at det heller er andre selskapsformen som kan være mer passende. Det er viktig å poengtere at en høy etableringsrate ikke nødvendigvis indikerer noe form for suksess eller fiasko. For den sakens skyld kan det være at selskapene i Sveits er funderte og har livets rett. En høy etableringsrate kan på den andre siden være basert på at personer forsøker å etablere selv ved ufunderte ideer noe lovgivningen forsøker å hindre.

Det har gjennom en rekke studier blitt sett på hvorvidt reduksjon eller fjerning av minstekravet ville legge til rette for entreprenørskap og bedre markedstilgang for aktører. I studien til Neville og Sørensen fant de at det var liten tvil på at endringer i selskapslovningen kan bidra til selskapsetableringer.¹⁷⁵ De konkluderte med at dersom lovgivningen skal være optimalisert for gründervirksomhet, må fokuset være på mer enn aksjekapitalen og registreringstiden, altså de andre reglene i

¹⁷² Norges Bank (2023)

¹⁷³ “willingness to engage in entrepreneurial activities depends on such things as the legal system of the country in which the entrepreneur operates, the age of the industry, the availability of capital in the economy (and to the industry in particular), the condition of capital markets, and the state of the overall economy” Shane (2013) s. 132

¹⁷⁴ Ruohonen (2022-4), punkt 4.1

¹⁷⁵ Neville (2014) s. 584

aksjeloven. Som for eksempel gjennom å endre til solvensbasert kreditorbeskyttelse, fremfor reglene basert på egenkapitalen.¹⁷⁶

I studien *Does Charter Competition Foster Entrepreneurship?* kom de frem til at det å redusere regulatoriske kostnader ved oppstart, fremmer entreprenørskap uavhengig av juridisk form. Samt at reduksjonen av kostnader, øker den forventede verdien av å drive selskap, noe som øker etableringsvilligheten. Her problematiserer de også det faktumet som vi tidligere har nevnt; Selv om reformene tydelig har fremmet etableringen av nye selskaper, er det vanskelig å si noe om kvaliteten på disse selskapene. Da det er mulig at reduksjonen av de regulatoriske kostnadene ved å stifte selskaper, tiltrekker seg flere inkompetente eller uproduktive entreprenører.¹⁷⁷

Andre studier indikerer at enkel og rimelig tilgang til bedriftsformer med begrenset ansvar kan ha en positiv effekt på entreprenørskap. Begrenset ansvar beskytter entreprenører mot personlig økonomisk tap ved forretningsfiaskoer, noe som gjør det mer attraktivt å ta risikoer og starte nye virksomheter. Dette viser viktigheten og relevansen for tematikken.¹⁷⁸

5.3 Ufunderte og useriøse selskapsetableringer

5.3.1 Selskapenes etablerere

Noen avgjørende faktorer som kjennetegner personer som etablerer foretak er tilgangen på kapital, holdning til risiko, kjønnsroller i samfunnet og familien.¹⁷⁹ Menn er mer tilbøyelige til å etablere aksjeselskaper.¹⁸⁰ De mulige grunnene til dette kan være at kvinner i mindre grad etablerer virksomheter med behov for risikoavlastning, eller i gjennomsnitt starter aksjeselskap i mindre skala enn menn.¹⁸¹ En etablerer av et aksjeselskap har høyere bruttoformue og inntekt etter skatt, enn de som etablerer personlig eid foretak.¹⁸² Det er flest entreprenører i aldersgruppen fra 26-45 år. Høyeste utdanningsnivå blant mannlige entreprenører

¹⁷⁶ Neville (2014) s. 584

¹⁷⁷ Hornulf (2023) s.413

¹⁷⁸ I Neville (2014) s. 555 ble det foretatt en komparativ sammenligning av en rekke ulike forskningsartikler.

¹⁷⁹ Fjærli (2019) s. 15

¹⁸⁰ Fjærli (2019) s. 15

¹⁸¹ Fjærli (2019) s. 15

¹⁸² Fjærli (2019) s. 15

er vanligvis videregående utdanning, mens blant kvinner er det høyest andel med høyere utdanning.¹⁸³

Effekten da minstekravet ble redusert fra 100 000 kroner til 30 000 kroner, var at det blant annet førte til et kraftig fall i etableringer av ANS og DA, men det var også en kraftig økning av antall etableringer av aksjeselskaper ut over dette fallet.¹⁸⁴ I ettertid har man sett at den største endringen var blant kvinner og yngre etablerere.¹⁸⁵ Det viser seg også at entreprenører av selskaper med aksjekapital på 30 000-31 000 kroner har lavere bruttoformue, enn de som etablerer med 31 000 eller mer.¹⁸⁶ Dette tyder på at et lavere krav til minste aksjekapital, vil gjøre aksjeselskapsformen tilgjengelig for en større del av samfunnet. Hvorvidt dette vil føre til høyere useriøsitet er vanskelig å konstatere, ettersom kvaliteten på selskapene er usikker, og trenger nærmere analyse.¹⁸⁷

	Norge	Finland
Aksjeselskapsandelen	57,30 %	51,90 %
Andel selskapsetableringer menn	67 %	67 %
Andel selskapsetableringer kvinner	33 %	33 %
Typisk alder for selskapsetablering	26-45	26-46

Tabell 1 - Hvem etablerer selskaper i Norge og Finland

Det ikke er store forskjeller mellom Norge og Finland, dog er andelen aksjeselskaper noe høyere i Norge. De andre faktorene som er undersøkt er andelen selskapsetableringer blant kvinner og menn og den typiske alderen for selskapsetablering, disse er imidlertid like i begge landene. Dette strider imot det faktumet at et redusert minstekrav gjør det lettere for alle å etablere. Men vi vil poengtere at dette kan fremkomme av demografiske forskjeller.

¹⁸³ Fjærli (2019) s. 17

¹⁸⁴ Fjærli (2019) s. 19

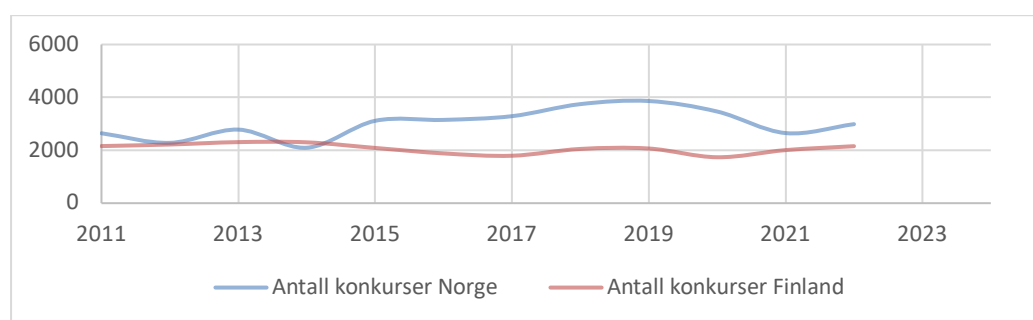
¹⁸⁵ Fjærli (2019) s. 20

¹⁸⁶ Fjærli (2019) s. 20-21

¹⁸⁷ Se kapittel 4.3.3

5.3.2 Konkurser og nedleggelse

I dette delkapittelet vil vi se nærmere på konkurs og nedleggelse, ettersom endringer i konkurs etter reduksjon av minstekravet kan være et tegn på useriøse og ufunderte selskapsableringer. Konkurs oppstår når et selskap ikke kan betale sine gjeldsforpliktelser og blir tvunget av en domstol til å avvikles.¹⁸⁸ Dette kan ha negative konsekvenser for alle involverte parter, spesielt kreditorer som kan lide store tap. Nedleggelse av et aksjeselskap kan derimot skje frivillig og er en mer kontrollert avvikling av selskapet, der eventuelle resterende midler normalt vil bli fordelt mellom aksjonærene etter at alle forpliktelser er betalt. Både konkurs og nedleggelse fører til tap av arbeidsplasser og vil ha en påvirkning på samfunnet.

Figur 2 - Antall konkurs aksjeselskaper¹⁸⁹

Det har historisk sett vært flere konkurs blant aksjeselskaper i Norge, enn i Finland. Ser man på antall konkurs i Norge siden lovendringen i 2012, har antallet variert, men samlet sett vært en økning på ca. 31%. Til sammenligning har det vært en nedgang blant antall konkurs i samme periode i Finland. Selv om kravet til minste aksjekapital i Finland, var lavere enn hva kravet ble endret til i Norge.¹⁹⁰ Dette kan si noe om tendensen etter lovendringer, da etablerings- og risikovilligheten øker som følge av at etableringskostnadene blir redusert.

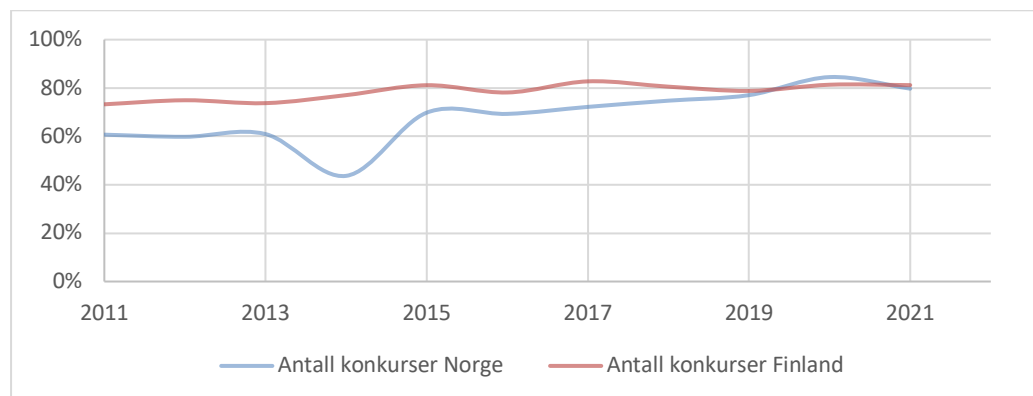
Vi har også sett dette etter lovendringen i Finland i 2019, og frem til i dag. Hvor konkursraten i Norge har blitt redusert med 22,65%, sammenlignet med Finland hvor det har vært en økning på 4%. Dette kan antyde at minstekravet har betydning for risikovilligheten, men det er også viktig å ta med seg at

¹⁸⁸ se. konkursloven §§ 60, 61 og 161 (1)

¹⁸⁹ Tall hentet fra: Statistisk Sentralbyrå (2023), Statistics Finland (2023)

¹⁹⁰ €2 500 var minstekravet før 2019

markedsøkonomien spiller viktig rolle for selskapers liv.¹⁹¹ Ifølge Norges Bank er faktorer som selskapets lønnsomhet, konkurransevne og renter, i tillegg til sykliske svingninger i både den norske og internasjonale økonomien, som utgjør de viktigste drivkreftene bak utviklingen av konkurser.¹⁹²

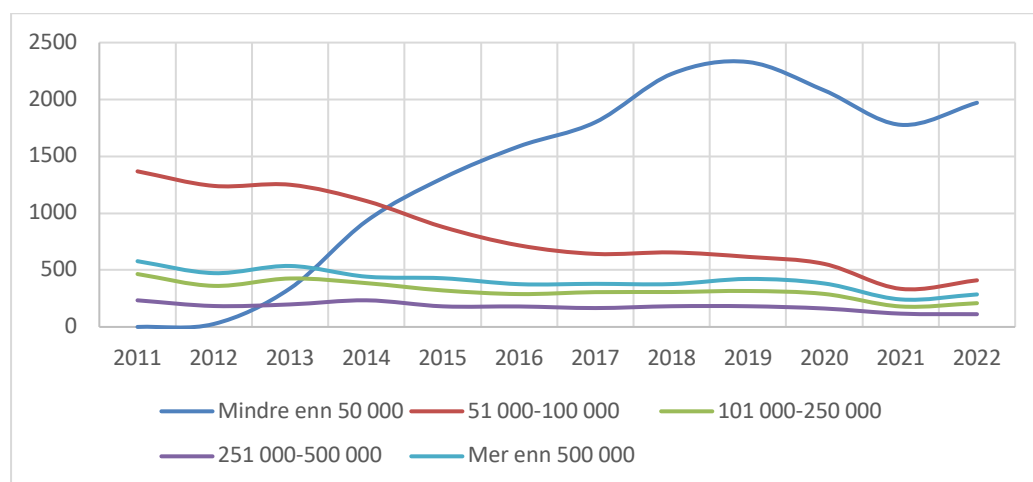
Figur 3 - Prosentandel konkurser aksjeselskaper¹⁹³

Norske aksjeselskaper har historisk stått for en lavere prosentandel av antall konkurser blant alle selskapsformer, enn Finland. Siden lovendringen i 2012 har aksjeselskapers konkursandel økt i både Norge og Finland, med henholdsvis 19 % og 8 %. I samme periode har andelen aksjeselskaper av totale virksomhet i Norge økt med 12 %. Dette tilsier at det er prosentvis flere aksjeselskaper som går konkurs i dag, sammenlignet med før lovendringen. Dette kan potensielt skade omdømmet til aksjeselskaper om andelen blir for høyt, og tilliten kreditorene har til selskapsformen kan bli svekket. Ser man siden lovendringen i Finland i 2019, har prosent andelen økt med 2 % i Finland og 3 % i Norge.

¹⁹¹ Jacobsen (2005) s. 10

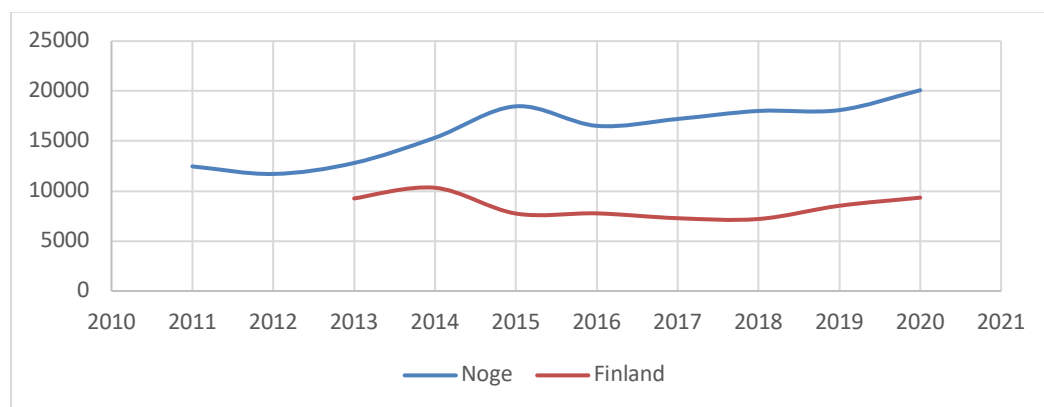
¹⁹² Jacobsen (2005) s. 10

¹⁹³ Tall hentet fra: Statistisk Sentralbyrå (2023), Statistics Finland (2023)

Figur 4 - Konkurser i sammenheng med aksjekapital (Norge).¹⁹⁴

Når man ser på konkursen i sammenheng med aksjekapitalen, er det interessant å merke seg den synkende trenden for selskaper med en aksjekapital på 51 000 kroner eller mer. Det er bemerkelsesverdig at selskaper med en aksjekapital på 50 000 kroner eller mindre nå står for hele 66 % av alle konkursen i 2022, mens tallet var på 52 % for selskaper med aksjekapital mellom 50 000–100 000 kroner før lovendringen i 2011. Dette kan tyde på at selskaper med lav aksjekapital i dag har mindre økonomisk robusthet enn selskaper med høyere aksjekapital, og at lavere aksjekapital kan tiltrekke seg mindre seriøse og velfunderte selskapssetableringer.

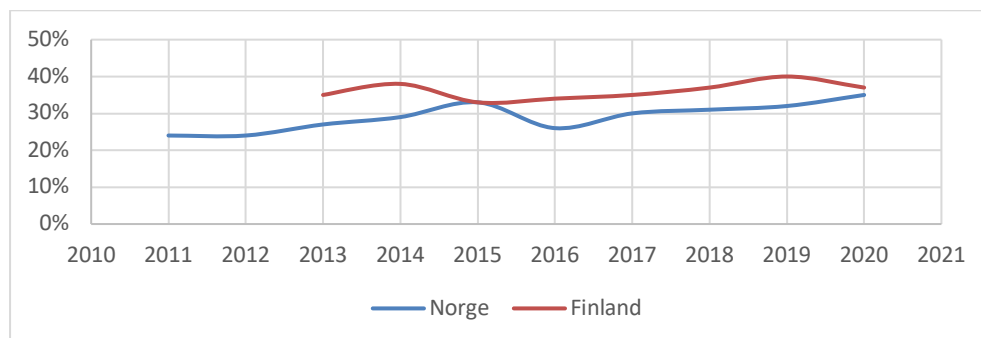
Figur 5 - Antall nedleggelse aksjeselskaper.¹⁹⁵

Det er bemerkelsesverdig flere nedleggelse blant aksjeselskaper i Norge, enn i Finland. I 2018 var det 18 015 nedleggelse i Norge, til sammenligning var det 7 202 i Finland. Det har vært en økende tendens i Norge siden kravet til minste aksjekapital ble endret i 2012, en økning på rundt 61 %. Om man ser på antall

¹⁹⁴ Tall hentet fra: Statistisk Sentralbyrå (2023), Statistics Finland (2023)

¹⁹⁵ Tall hentet fra: Statistisk Sentralbyrå (2021), Statistics Finland (2021)

nedleggelse i Finland etter endringen av kravet i 2019, har antallet økt med omtrent 30 %. Til sammenligning har antall nedleggelse i Norge i samme periode økt med omtrent 11 %. Dette kan også tyde på at et lavere krav til aksjekapital, øker etablerings- og risikovilligheten til selskapsoperatører.

Figur 6 - Aksjeselskapers andel av totale nedleggelse.¹⁹⁶

I 2018 stod aksjeselskapsformen for rundt 31 % av alle nedleggelse i Norge, til sammenligning stod den for omtrent 37 % i Finland. Det har vært en markant økning av andelen nedleggelse utgjort av aksjeselskaper i Norge etter endringen av kravet i 2012, fra omtrent 24 % til 35 % i 2020. Finland har hatt en høy andel nedleggelse utgjort av aksjeselskaper fra 2013 til 2020, og endringen av kravet i 2019 har hittil ikke hatt noe effekt på andelen nedleggelse. Det at noe legges ned er ikke nødvendigvis negativt, da dette kan gi rom for at noe annet kan bygges opp.¹⁹⁷ Dog, vil nedleggelse føre til tap av arbeidsplasser og mulig tap av leieinntekter i forbindelse med lokaler, som kan gå bekostning av lokalsamfunnet.

5.3.3 Selskaperens overlevelsesrate

En indikator på hvorvidt et selskap har seriøse og funderte hensikter er selskaperens overlevelsesrate.¹⁹⁸ Selskaper kan dog ha forskjellige målsetning når det gjelder hvor lenge de vil opprettholde sin aktivitet. Dette kan for eksempel være basert på et prosjekt, hvor selskapet har vedtektsbestemt formål om å oppløse når det er ferdigstilt. Men lave overlevelsesrater kan indikere at det er for stor tro på lite

¹⁹⁶ Tall hentet fra: Statistisk Sentralbyrå (2021), Statistics Finland (2021)

¹⁹⁷ Isachsen (2006)

¹⁹⁸ Overlevelse betyr at et foretak som ble etablert i et gitt år (år t) fortsatt er aktivt i et senere år (år t+n). Dette kan måles ved omsetning eller sysselsetting.

1. Overlevelse kan være av to typer: Direkte overlevelse: Foretaket fortsetter å eksistere i sin opprinnelige form i år t+n.
2. Overlevelse ved overdragelse: Foretaket overfører virksomheten til et annet nytt foretak i år t eller t+1 for å videreføre virksomheten.

Fusjoner og overdragelser til etablerte foretak i t eller t+1 regnes ikke som overlevelse. Når et nyetablert foretak vurderes over tid, vil det beholde sin næring, størrelsesgruppe og organisasjonsform som det hadde ved etableringen. Statistisk sentralbyrå (2022)

gjennomtenkte ideer. Dette kan virke avskrekkende for både nye selskapsetablerere og potensielle kreditorer, noe som kan hindre langsiktig vekst og innovasjon.¹⁹⁹ Overlevelsesraten baserer seg på tall fra selskapenes første til femte leveår. Vi anbefaler å ha vedlegget i kapittel 7 tilgjengelig ved lesning av dette kapitlet.

I 2019 hadde Norge en av Europas laveste overlevelsesrater for selskapers første leveår med 61 %, mens Finland hadde blant Europas høyeste overlevelsesrater på 83,4 %.²⁰⁰ Siden Norge endret minstekravet, har overlevelsesraten i selskapenes første leveår sunket med 8 %.²⁰¹ I samme periode har Finland hatt en økning på 8,4 %.

I selskapenes andre leveår er overlevelsesgraden til norske selskaper betraktelig bedre, sammenlignet med Finland. Mens overlevelsesraten til finske selskaper synker med 12,2 %, synker overlevelsesraten til norske selskaper kun med 4%. Dette tyder på at selskaper uten livets rett ikke overlever selskapets første leveår i Norge, men de som overlever har høyere sannsynlighet for fortsatt drift. Videre ser vi at forskjellen mellom landene gradvis blir mindre. I selskapets femte leveår har differansen blitt redusert til 5 %, fra 22,4 % i selskapets første leveår. Som tidligere sett har Norge flere selskapsetableringer, noe som kan representere risiko for flere nedleggelse i selskapets første leveår.²⁰²

Ifølge SSB er aksjeselskapsformen den mest robuste av de ulike selskapsformene i Norge.²⁰³ I 2012 ble det totalt etablert 51 200 foretak, av disse var rundt 30 % fortsatt aktive etter fem år.²⁰⁴ Aksjeselskapene var derfor mest overlevelsesdyktige med en overlevelsesgrad på 48 %. Selv med veksten i antallet nyetableringer blant aksjeselskaper i 2012, var overlevelsesraten tilnærmet den samme, som i årene før. Dette anså de som at et redusert krav ikke virket negativt inn på overlevelsesraten for nyetablerte aksjeselskaper.²⁰⁵ Dog viser analyser i

¹⁹⁹ OECD (2018) s. 86

²⁰⁰ Se figur 8.1

²⁰¹ Fra 2013-2019 se figur. 8.1

²⁰² Se kapittel 5.2

²⁰³ Skullerud (2019)

²⁰⁴ Skullerud (2019)

²⁰⁵ Skullerud (2019)

dette kapitlet at aksjeselskaper har hatt en negativ utvikling i overlevelsesraten frem til 2019.

5.3.4 Økonomisk kriminalitet

Hvert år åpnes det i overkant av 5 000 konkurser i Norge blant alle selskapsformer, og ifølge rapporten til Winger Eggen fra 2019 avdekkes det straffbare forhold i mer enn halvparten av konkursboene.²⁰⁶ Skyldneren kan for eksempel ha forsømt å sende inn pliktige oppgaver til avgiftsmyndighetene, eller begått grov kreditorsvik som forårsaker tap for kreditorene. Slike handlinger skjer ofte samtidig med alvorlige brudd på regnskapsbestemmelsene, noe som gjør det utfordrende å oppdage og avdekke lovbruddene.²⁰⁷

En stor utfordring med konkursskriminalitet er at virksomheter som bevisst tømmer seg for midler og unnlater å betale kreditorer, ofte kan tilby produkter og tjenester til lavere priser enn lovlydige konkurrenter i samme bransje. Dette skaper en konkurransevridning som påfører de lovlige virksomhetene økonomisk skade. Konsekvensene av konkursskriminalitet strekker seg langt utover det økonomiske, da det også truer den generelle forretnings- og samfunnsmorale og kan undergrave det organiserte arbeidslivet.²⁰⁸

Tilfeller av kriminalitet i forbindelse med konkurs har en tendens til å involvere virksomheter organisert som aksjeselskaper, til tross for at enkeltpersonsforetak er like vanlige i næringslivet.²⁰⁹ Dette skyldes sannsynligvis at myndighetene anmelder alvorlige lovbrudd, og aksjeselskaper er ofte brukt blant større virksomheter med høyere potensiale for kriminelle handlinger.²¹⁰ Ved konkurs slettes selskapet som en juridisk enhet og gjelden blir dermed aldri tilbakebetalt. Videre kan et aksjeselskap gi et inntrykk av seriøsitet, som kan gi tilgang til oppdrag og tilskuddsordninger som kan bli misbrukt for privat profit.²¹¹

Det er blitt oppdaget at personer som er under konkursskarantene, har funnet en måte å omgå karantenen på ved å bruke stråmenn. En stråmann er en person som

²⁰⁶ W. Eggen (2020) s. 14

²⁰⁷ W. Eggen (2020) s. 1

²⁰⁸ W. Eggen (2020) s. 3

²⁰⁹ W. Eggen (2020) s. 9

²¹⁰ W. Eggen (2020) s. 19

²¹¹ W. Eggen (2020) s. 19

utgir seg for å være ansvarlig for en virksomhet, men som i realiteten ikke har noe reelt ansvar. Disse stråmennene blir vanligvis betalt av de faktiske ansvarlige bakmennene, som av ulike grunner ikke ønsker å stå frem. Det kan også være for å slippe unna historiske krav eller for å beskytte sin egen omdømme.²¹²

Spørsmålet er om minstekravet er en vesentlig hindring for å unngå den nevnte problematikken. Vi er ikke bekjent med at det har vært forsket på, eller bevist at minstekravet er et egnet verktøy for dette. Dagens minstekrav er som tidligere nevnt, lavt, hvis den skal ha en effekt for å motvirke de som vil drive kriminell aktivitet, er det lite hensiktsmessig og måtte antagelig ha vært høyere. Andersson trekker frem at de som er utestengt av minstekravet er bare et mindretall av befolkningen.²¹³ Som vi så av hvem som etablerer selskaper er målgruppen større når minstekravet går ned. Ved reduksjon av minstekravet, ville mindretallet sannsynligvis få økt sjanse for et bedre liv, i langt større grad enn det ville øke hyppigheten av økonomisk kriminalitet.²¹⁴

5.3.5 Juridisk sovende selskaper

Et juridisk sovende selskap kan være et problem for en nasjon av flere grunner.²¹⁵ For det første kan slike selskaper brukes til å skjule kriminell aktivitet, som hvitvasking av penger. Dette kan føre til finansiell ustabilitet og tap av inntekter for nasjonen. For det andre kan juridiske sovende selskaper brukes til å unngå skatt og andre avgifter noe som også kan føre til tap av inntekter for nasjonen.²¹⁶

Det har vært en økende trend av antall sovende selskaper i Norge, med en økning på 270 % fra 2012 til 2018.²¹⁷ Det er særlig i selskapenes første leveår det er flest sovende selskaper. Allerede i selskapets andre leveår synker antallet til under en tredjedel, og deretter holder det seg stabilt frem til selskapets femte leveår.

²¹² W.Eggen (2020) s. 1

²¹³ Andersson (1999) s. 40

²¹⁴ Andersson (1999) s. 40

²¹⁵ Et juridisk sovende selskap er et selskap som er registrert i henhold til loven, men som ikke er aktiv i sin forretningsvirksomhet. Dette betyr at selskapet ikke utfører noen forretningsaktiviteter eller inntektsbringende aktiviteter. Så lenge selskapet er registrert og betaler årlige avgifter til relevante myndigheter, vil det kunne bli regnet som et juridisk sovende selskap.

Statistisk Sentralbyrå. (2022)

²¹⁶ Parkes (2011) s.502-503

²¹⁷ Se tabell 7.5

Et eksempel hvor sovende selskaper ble et problem er fra den danske avviklede selskapsformen IVS. Etableringskostnadene var så lave,²¹⁸ at det førte til en oppblomstring av såkalte "rødvinselskaper".²¹⁹ Dette var selskaper som mest sannsynlig ble dannet etter noen glass med vin, og som ikke ble ansett som en like god ide dagen derpå. Når selskapet da fikk påkrav om at bankkonto må åpnes, hvis ikke vil selskapet bli likvidert, var det ofte lettest å bare la selskapet bli likvidert. Dette førte til at staten må bære kostnadene ved likvidering, som igjen ble en kostnad for samfunnet.²²⁰

Det er viktig å finne en balansegang slik at barrieren for selskapsetablering ikke blir for lav, ettersom dette kan bli en stor kostnad for staten ved et høyt antall ufunderte selskapsetableringer. Et tiltak for å hindre slike selskapsetableringer vil være om eieren selv må stå for kostnadene ved likvidering, og at det vil bli advart mot under registreringen av selskapet. Som vi ser fra tilfellet i Danmark, ville dette spart staten for millioner av kroner.²²¹

5.4 Vil reduksjon av minstekravet være i samfunnets interesse?

Som vi har sett er det flere studier som indikerer at det er en korrelasjon mellom lave etableringskostnader og høyere etableringsrate, noe som kan gi høyere samfunnsøkonomisk gevinst. Både Norge og Finland har hatt en økning av nyetableringer siden minstekravene ble redusert. Der minstekravet er satt høyere, ser vi at det gir en stabil og forholdsvis lav etableringsrate, i forhold til land med lavere etableringskostnader. Dette er forhold som kan trekke i retningen av at minstekravet burde settes ned, gitt at en økning av entreprenørskap vil kunne bedre den økonomiske velferden.

Videre kan et lavere krav til minste aksjekapital bidra til en økning i antall gründere blant yngre og kvinner. Noe som kan føre til en økning i bruk av aksjeselskapsformen, som er en velregulert selskapsform og dermed bidrar til mer trygghet og stabilitet for involverte parter.

Det er problematisk å konkludere hvorvidt det foreligger en sammenheng mellom nedsettelsen av minstekravet og økning i konkurser og nedleggelseser.

²¹⁸ 670 DKK for å etablere et selskap og 1 DKK som aksjekapital.

²¹⁹ Hansen (2019) s. 685

²²⁰ Hansen (2019) s. 682

²²¹ Hansen (2019) s. 685

Vi ser tendenser til en økt trend av konkurser og nedleggelse i årene etter lovendringene. Skiftene har dog ikke vært store nok til å betrakte det som en korrelasjon mellom lovendring og økningen. Det har vært en økning i konkurser blant selskaper med aksjekapital mindre enn 50 000 kroner, samt en økning av aksjeselskapsformens andel av totale konkurser. Dette kan ha negative konsekvenser for aksjeselskapsformens rykte og omdømme, og skape en oppfatning av at selskaper med lav aksjekapital er mindre seriøse. Dette taler for at minstekravet har en viss effekt på seriositeten.

Overlevelsesraten for selskaper kan påvirke både etablerere og kreditorer, og har betydning for langsiktig vekst og innovasjon. Det er en tendens til at selskaper som overlever første leveår i Norge, kan ha en høyere sannsynlighet for fortsatt drift. Aksjeselskapsformen viser seg å være mest overlevelsesdyktige i Norge, selv om overlevelsesraten har hatt en negativ utvikling frem til 2019. Selv om Finland har lavere krav til minste aksjekapital, har de høyere overlevelsesrate. Dette tilsier at minstekravet ikke har betydning for økt overlevelsesrate.

En negativ konsekvens er at aksjeselskapsformen kan foretrekkes for økonomisk kriminalitet grunnet ansvarsbegrensningen. Ifølge rapporten til Eggen har konkurserkriminalitet blitt avdekket i over halvparten av alle konkurser i Norge.²²² Men spørsmålet om minstekravet effektivt hindrer problematikken rundt økonomisk kriminalitet er fortsatt uavklart. Fjerning av minstekravet kan potensielt gi en større andel av befolkningen mulighet for bedre livskvalitet, uten nødvendigvis å føre til en betydelig økning i økonomisk kriminalitet. Vi kan ikke slå fast at økonomisk kriminalitet er en grunn i seg selv til å bevare dagens minstekrav.

Sovende selskaper kan skape problemer ved å skjule kriminell aktivitet, unngå skatter og avgifter, og true økonomisk stabilitet. Antallet sovende selskaper i Norge har økt mellom 2012 og 2018. Danske erfaringer med lav etableringskostnad i IVS-selskaper førte til økte likvideringskostnader for staten. I motsetning til danske erfaringer, har vi i dag registreringskostnader som er vesentlig høyere enn hva som var tilfelle i Danmark. Dette var også vurdert av

²²² Kapittel 5.3.4

Bråthen-utvalget som tilstrekkelig for å sikre en viss seriøsitet.²²³ Det vil av denne grunn tale for å beholde dagens minstekrav.

Spørsmålet videre er således hva som er ønskelig for samfunnet når det kommer til minstekravet, gitt de positive og problematiserte sidene ved å sette minstekravet ned. Er samfunnet best tjent med høyere grad av innovasjon eller forsøke å minimere nedsiden med mulige konkurser og nedleggelser?

Som drøftet tidligere, har vi sett en tendens til at en endring av minstekravet fører til at det blir flere konkurser og nedleggelser i årene etter lovendring. Det kan heller ikke utelukke at det er eksterne markedsfaktorer som er avgjørende for denne statistikken. Hvis minstekravet skal ha den funksjon å forhindre konkurser og nedleggelser i størst mulig grad, måtte denne antageligvis blitt satt opp betraktelig. Vi vil anta at et høyt minstekrav ville gjort at selskaper har større muligheter til å betale sin gjeld ved forfall, men et høyt krav ville som sett, gå på bekostning av innovasjon²²⁴, noe som igjen er uønsket situasjon.

Alternativkostnaden er at en etablerer vil velge en annen selskapsform som ikke passer behovene. Samt at de kan etablere selskap utlands og registrere NUF i Norge.

Vi mener på grunnlag av våres analyser, at minstekravet ikke har den tilsiktede funksjonen med å sikre seriøsiteten i selskapene. Det foreligger heller mer som en hindring for en person som vil stifte og bidra til økt verdiskapning.

Samlet sett mener vi at samfunnets interesser taler for å redusere minstekravet.

²²³ NOU (2016) s.58

²²⁴ E.g. Sveits

6. Avsluttende betraktninger om kravet til minste aksjekapital

Gjennom oppgaven har vi analysert, både juridisk og økonomisk, forskjellige hensyn og interesser som kan begrunne dagens krav til minste aksjekapital i norsk og finsk rett.

I kapittel 3.2.1 så vi at minstekravet ikke hadde noen reell dekningsmulighet for selskapets kreditorer. Kreditorer har forskjellig dekningsbehov, etter omfang og risiko som følger av selskapet. Det ble vist i kapittel 3.2.2 at ingen kreditorer har et særskilt behov for beskyttelse i aksjeloven, da dette enten kan sikres gjennom annen lovgivning eller av egne tiltak. Skal det være en reell dekningsmulighet for kreditorer, burde minstekravet antageligvis settes vesentlig høyere.

Det er ikke kjent at minstekravet har en reell økonomisk forankring. Det er etter vår forståelse satt vilkårlig, etter inspirasjon fra nordisk rett. Som det ble fremstilt i Knudsen-utredningen er det ikke uenighet om at loven skal sikre at selskaper er i stand til å dekke sine forpliktelser ved forfall.²²⁵ Følgelig mener vi at kreditorer bør foreta egne vurderinger om kredittrisikoen av selskaper, og at aksjeloven har som formål om å hindre disposisjoner av selskapet etter avtaleinngåelse, som forringer dekningsmuligheten. I henhold til betraktningene her og i kapittel 3.4 mener vi at kreditorinteressene ikke kan begrunne minstekravet til aksjekapital.

Det har ikke vært høy etterspørsel fra aksjonærer om å redusere minstekravet, likevel ser vi indikasjoner som tilsier at et lavere krav er å foretrekke. Dette ser vi gjennom den økte etableringsvilligheten som påfulgte lovendringene i både Norge og Finland. En aksjonær vil alltid ønske å ha størst mulig frihet til å råde over selskapets midler, slik at de selv kan tilpasse kapitalen ut ifra risikoen og omfanget som følger av selskapet. Sett under ett, tilsier dette at det vil være fordelaktig for aksjonærinteressene med en reduksjon av dagens minstekrav.

Når vi ser på minstekravet i relasjon til samfunnsinteressene ser vi tendenser til at et lavt krav vil føre til økt entreprenørskap, dog vil dette også føre med seg et økt antall konkurser og nedleggelse. Dette spesielt for selskaper med aksjekapital på 50 000 kroner eller mindre. Vi ser tegn til at lovendring fører til økt etablerings-

²²⁵ Knudsen (2010-11) s.66

og risikovillighet, som igjen øker antall nedleggelse i de påfølgende årene etter lovendring. Nedleggelse er ikke i seg selv noe vi ser på som negativt, selv om dette kan føre med seg tap av arbeidsplasser. Det er viktig for samfunnet at etableringsvilligheten opprettholdes, selv om dette kan føre til at selskaper uten livets rett blir dannet. Både ved at minstekravet settes for høyt eller for lavt, kan det ha en betydning for at det blir stiftet selskaper i uegnet foretaksform. Det kan dog stilles spørsmål om at kravet i dag antageligvis er for lavt for at det skal ha en betydning i denne sammenheng.

Videre er det verdt å spørre seg hvilken betydning konkurser har for aksjeselskapsformen. Det at et selskap går konkurs, har liten direkte effekt på samfunnet. Det er tap av arbeidsplasser og tap for kreditorer, som i det store bildet kan påvirke samfunnet. Dersom det blant annet treffer større konkursbølger på kort tid, kan det bli betydelig tap for samfunnet. Gjennom våre analyser har vi sett at økningen av nyetableringer etter lovendringen i Norge i 2012, har vært mer betydelig enn endringen av konkurser i selskaper med 50 000 kroner eller mindre i aksjekapital. Samlet sett vil fordelene gjennom den økte etableringsvilligheten, og forholdsvis uendret konkurstrate etter lovendring, kunne øke den samlede verdiskapningen. Vi mener derfor at det er av samfunnets interesse å redusere kravet til minste aksjekapital.

Tidligere har kreditorer fått større oppmerksomhet i lovgivningen, blant annet gjennom tilførselen av forsvarlig egenkapital og likviditet i utdelingsreglene. Slik vi har sett har Finland et noe mer liberalt regelverk, der kreditorer har større incitament for å undersøke selskapenes finansielle posisjon. På grunnlag av våre betraktninger vedrørende seriøsitetssperren, mener vi det kan være hensiktsmessig å se til den finske tilpasningen til minstekravet. Ser man på de positive sidene ved å sette minstekravet ned, vil det blant annet kunne gi en forenklet lovgivning på andre områder. Dette vil kunne bidra til å gjøre lovgivningen enklere, slik at det kan bli potensielt færre «ufrivillige lovbytere».

På bakgrunn av dette mener vi at det kan forekomme en «overall improvement of social welfare», altså en Kaldor Hicks forbedring av lovverket.²²⁶ Dersom en lov

²²⁶ Andersson (1999) s. 45

ikke er effektiv i dag, er det rimelig å spørre seg selv om det i hele tatt grunn til å bevare den. Selv om minstekravet har vært en sentral del av aksjelovgivningen siden 1910, mener vi og Andersson at vi burde se bort fra det faktum at «så har vi alltid haft vært».²²⁷ Og heller se i nye retninger.

På bakgrunn av dette er svaret på våres problemstilling at en reduksjon vil være hensiktsmessig.

²²⁷ Andersson (1999) s. 45

7. Vedlegg

7.1 Nyetableringer

År	Norge	Finland	Sveits
2008	15974		
2009	12058		
2010	13205		
2011	14901		
2012	23860		
2013	22711	12316	4814
2014	23598	11699	4856
2015	22993	12184	5031
2016	24208	12558	4703
2017	25295	12790	4951
2018	24858	13445	4729
2019	26004	15497	4777
2020	31071	17492	4884
2021	34989	17952	
2022	31028	16096	

Tabell 2 - Nyetableringer AS ²²⁸

7.2 Konkurser

År	Norge	Finland
2011	2644	2159
2012	2282	2219
2013	2782	2309
2014	2098	2301
2015	3115	2089
2016	3149	1882
2017	3290	1794
2018	3746	2051
2019	3863	2067
2020	3466	1737
2021	2651	2007
2022	2988	2155

Tabell 3 - Konkurser AS ²²⁹

²²⁸ Tall hentet fra: Statistisk Sentralbyrå (2023), Statistics Finland (2023), Schweizerische Eidgenossenschaft (2022)

²²⁹ Tall hentet fra: Statistisk Sentralbyrå (2023), Statistics Finland (2023)

År	Norge	Finland
2011	4355	2947
2012	3814	2961
2013	4564	3131
2014	4803	2986
2015	4462	2574
2016	4544	2408
2017	4557	2168
2018	5010	2546
2019	5013	2623
2020	4101	2135
2021	3325	2472
2022	3713	2656

Tabell 4 - Konkurser alle selskapsformer ²³⁰

År	Norge	Finland
2011	61 %	73 %
2012	60 %	75 %
2013	61 %	74 %
2014	44 %	77 %
2015	70 %	81 %
2016	69 %	78 %
2017	72 %	83 %
2018	75 %	81 %
2019	77 %	79 %
2020	85 %	81 %
2021	80 %	81 %
2022	80 %	81 %

Tabell 5 - Aksjeselskapsformens andel av totale konkurser

²³⁰ Tall hentet fra: Statistisk Sentralbyrå (2023), Statistics Finland (2023)

År	Mindre enn 50 000	51 000-100 000	101 000-250 000	251 000-500 000	Mer enn 500 000
2011	0	1368	465	234	578
2012	26	1240	361	184	473
2013	339	1250	426	198	536
2014	931	1107	385	234	442
2015	1308	879	321	181	428
2016	1588	717	289	180	376
2017	1800	642	306	166	379
2018	2225	655	307	182	377
2019	2329	616	316	182	422
2020	2079	554	290	162	382
2021	1777	335	180	117	242
2022	1971	410	209	112	286

Tabell 6 - Konkurser i forhold til aksjekapital ²³¹

7.3 Nedleggelses

År	Norge	Finland
2011	12464	
2012	11712	
2013	12807	9261
2014	15335	10329
2015	18477	7748
2016	16524	7766
2017	17212	7282
2018	18015	7202
2019	18096	8529
2020	20085	9339

Tabell 7 - Nedleggelses AS ²³²

²³¹ Tall hentet fra: Statistisk Sentralbyrå (2023), Statistics Finland (2023)

²³² Tall hentet fra: Statistisk Sentralbyrå (2021), Statistics Finland (2021)

År	Norge	Finland
2011	52110	
2012	49624	
2013	48094	26647
2014	52685	27451
2015	55385	23158
2016	63093	22725
2017	58186	21178
2018	58639	19631
2019	56997	21362
2020	58183	25222

Tabell 8 – Nedleggelse alle selskapsformer ²³³

År	Norge	Finland
2011	24 %	
2012	24 %	
2013	27 %	35 %
2014	29 %	38 %
2015	33 %	33 %
2016	26 %	34 %
2017	30 %	35 %
2018	31 %	37 %
2019	32 %	40 %
2020	35 %	37 %

Tabell 9 - Aksjeselskapsformens andel av totale nedleggelse

7.4 Overlevelsesrate

Årstall	År 1 Overlevd		År 2 Overlevd		År 3 Overlevd		År 4 Overlevd		År 5 Overlevd	
	Norge	Finland	Norge	Finland	Norge	Finland	Norge	Finland	Norge	Finland
2013	68 %	75 %	66 %	55 %	58 %	47 %	51 %	40 %	46 %	36 %
2014	67 %	81 %	64 %	68 %	56 %	58 %	50 %	51 %	45 %	45 %
2015	67 %	85 %	63 %	71 %	55 %	62 %	48 %	55 %	44 %	49 %
2016	64 %	84 %	62 %	70 %	53 %	60 %	48 %	54 %		
2017	65 %	86 %	59 %	72 %	52 %	63 %				
2018	62 %	86 %	61 %	75 %						
2019	61 %	83 %								

Tabell 10 - Overlevelsesrate i Norge og Finland ²³⁴

²³³ Tall hentet fra: Statistisk Sentralbyrå (2021), Statistics Finland (2021)

²³⁴ Tall hentet fra: Statistisk Sentralbyrå (2020)

7.5 Juridiske sovende selskaper

År	År 1	År 2	År 3	År 4
2009	564	124	113	88
2010	554	125	116	134
2011	644	143	163	142
2012	930	250	261	144
2013	1131	291	198	172
2014	1120	233	246	146
2015	1115	257	249	210
2016	1619	281	324	0
2017	1172	347	0	0
2018	1744	0	0	0

Tabell 11 - Juridiske sovende selskaper i Norge ²³⁵

²³⁵ Tall hentet fra: Statistisk Sentralbyrå (2020)

8. Kilder

8.1 Lover og forarbeider

Norge

1984 Lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs (Konkursloven)

1997 Lov 13. juni 1997 nr. 40 om aksjeselskaper (Aksjeloven)

1998 Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap (Regnskapsloven)

2005 Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (Straffeloven)

NOU 1992: 29 Lov om aksjeselskaper

NOU 1996: 3 Ny aksjelovgivning

Knudsen-utredningen 2011 Forenkling og modernisering av aksjeloven

NOU 2016: 22 Aksjelovgivning for økt verdiskapning.

Ot.prp. nr. 36 (1993–1994) Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven)

Ot.prp. nr. 23 (1996–1997) Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven) og lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven)

Prop. 148 L (2010–2011) Endringer i aksjeloven mv.

Prop. 111 L (2012–2013) Endringer i aksjelovgivningen mv.

Prop. 112 L (2016–2017) Endringer i aksjelovgivningen mv.

Innst. O. nr. 80 (1996–1997) Innstilling frå justiskomiteen om lov om aksjeselskaper (aksjeloven) og lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven), og om endringar i anna lovgjeving som følgje av ny aksjelovgjeving m.m.

Innst. 57 L (2011–2012) Innstilling fra justiskomiteen om endringer i aksjeloven mv. (nedsettelse av kravet til minste aksjekapital mv.)

Innst. 366 L (2016–2017) Innstilling fra næringskomiteen om Endringer i aksjelovgivningen mv. (modernisering og forenkling)

Finland

1989 Laki 19.12.1989/39 Rikoslaki (Straffeloven)

2004 Laki 20.02/120 Konkurssilaki (Konkursloven)

2006 Laki 21.07.2006/624 Osakeyhtiölaki (Aksjeloven)

2015 Laki 18.09.2015/1141 Tilintarkastuslaki (Straffeloven)

RP 89/1996 rd Regeringens proposition med förslag till lager om ändring av lagen om aktiebolag och vissa lager som har samband med den

RP 109/2005 rd Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till ny lagstiftning om aktiebolag

RP 238/2918 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om slopande av minimikapitalkravet för privata aktiebolag

EkUB 24/1996 rd Regeringens proposition med förslag till lager om ändring av lagen om aktiebolag och vissa lager som har samband med den

EkUB 7/2006 rd Regeringens proposition med förslag till ny lagstiftning om aktiebolag

EkUB 25/2018 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om slopande av minimikapitalkravet för privata aktiebolag

RSv 233/1996 rd Riksdagens svar på regeringens proposition med förslag till lager om ändring av lagen om aktiebolag och vissa lager som har samband med den

RSv 63/2006 rd Regeringens proposition med förslag till ny lagstiftning om aktiebolag

RSv 206/2018 rd Regeringens proposition med förslag till ny lagstiftning om aktiebolag

8.2 Rettspraksis

Norge

Rt. 1923 s. 774

Rt. 1929 s.795

Rt.1930 s. 481

Rt. 1979 s. 46

Rt. 1991 s.119 (Normount)

RG 1992 s. 707

Rt. 1992 s. 966

Rt. 1995 s.1026 (Sandakergården)

RG 2007 s. 1625

Rt. 2008 s. 385 (Arkatunet)

Rt. 2011 s. 562

LA-2011-102774

HR-2016-1439-A (Berghavs Holding)

HR-2016-1440-A (Håheller)

HR-2017-2375-A (Ulvesund)

HR-2018-570-A

8.3 Litteraturliste

8.3.1 Artikler og rapporter

- Andersson, J. (1999). Kapitalkrav och kapitalskydd i internationellt perspektiv - onödigt borgenärsskydd? *Selskabers kapital - Nye tendenser i skandinavisk selskabsret (3)*, ss. 30-45.
- Ács, Z., & Varga, A. (2005). Entrepreneurship, Agglomeration and Technological Change. I *Small Business Economics, Vol. 24* (ss. 323–334).
- Block, J. H., & Wagner, M. (2010). Necessity and Opportunity Entrepreneurs in Germany: Characteristics and Earnings Differentials. I *Schmalenbach Business Review* (ss. 154–174).
- Eggen, F. W., & Steen, J. I. (2020). *Omfang av og tiltak mot konkursskriminalitet*. Oslo: Samfunnsøkonomisk analyse AS.
- Fjærli, E., & Kittilsen, M. O. (2019). *Hvem etablerer eget foretak?* Statistisk Sentralbank.
- Hansen, J. L. (2019). Companies without Legal Capital and the Strange Case of Denmark. I *European Company and Financial Law Review* (ss. 677–686). De Gruyter .
- Hornuf, L., Eidenmueller, H., Engert, A., & Braun, R. (3/2013). Does Charter Competition Foster Entrepreneurship? A Difference-in-Difference Approach to European Company Law reforms. *JCMS(51)*, ss. 399-415.
- Isachsen, A. J. (2006). *Verdens rikeste land*. BI Norwegian School of Management.
- Jacobsen, D. H., & Kloste, T. B. (2005). *What influences the number of bankruptcies?* Norges Bank.
- Jensen, M. &. (1976). Theory of the Firm: Managerial Behavior, Agency Costs and Ownership Structure. *Journal of Financial Economics(3)*, ss. 305-360.
- Kärki, A., & Ruohonen, J. (2021). Creditor protection procedure and dissolution of companies - need for reform? *Nordisk Tidsskrift for Selskabsrett, 3*.
- Kärki, A., & Ruohonen, J. (2021). Modernising creditor protection in limited liability companies - equity and finance. *Nordisk Tidsskrift for Selskabsrett(1)*.
- Kossila, E. (2021). *Osakeyhtiön yhtiöoikeudellinen vahingonkorvausvastuu*. Helsinki: Universitetet i Helsinki.
- Langli, J. (2015). *Evaluering av unntak for revisjonsplikt i små aksjeselskaper*. Oslo: Handelshøyskolen BI.

- Levie, J., & Autio, E. (2011). Regulatory Burden, Rule of Law, and Entry of Strategic Entrepreneurs: An International Panel Study. *48 Journal of Management Studies*, s. 1392.
- Neville, M., & Sørensen, K. E. (2014). Promoting Entrepreneurship - The New Company Law Agenda? . *European Business Organization Law Review* *15(4)*, ss. 545–584.
- Norges Bank. (2023). *Styringsrenten*. Hentet fra <https://www.norges-bank.no/tema/pengepolitikk/Styringsrenten/>
- Myers, S. (1977). Determinants of Corporate Borrowing. *Journal of Financial Economics(5)*, ss. 146-175.
- Pelja, I. (2022). *Essays on corporate distress and bankruptcy* . NHH Norwegian School of Economics.
- Ruohonen, J. (2012). *Osakeyhtiön voitonjaon maksukykytesti ja svenni maksukykytesti ja svenni maksukykytesti sähämistä*. Tampere: Edilex.
- Ruohonen, J., Veikko, V., & Jaakkola, A. (2022). The abolishment of the minimum share capital requirement for private limited liability companies in Finland. *Nordisk Tidsskrift for Selskabsrett*, *4*.
- Shane, S., A. Locke, E., & J. Collins, C. (2003). Entrepreneurial motivation. *Human Resource Management Review*, *13*, ss. 257-279.
- Sjåfjell, B., Mähönen, J., Gjein, E. E., Ellingsæter, S. S., & Anker-Sørensen, L. (2017). *Høringssvar: NOU 2016:22 Aksjelovgivning for økt verdiskaping*. Oslo: Forskergruppen Selskaper, markeder og bærekraft.

8.3.2 Bøker

- Andersson, J. (2020). *Kapitalskyddet i aktiebolag* (Vol. 7). Stockholm : Jure Förlag .
- Andesnæs, M. H., Andesnæs , O., Berge, S., & Christoffersen, M. B. (2016). *Aksjeselskaper og allmenaksjeselskaper*. Oslo: M.H. Andenæs.
- Aarbakke, M., Aarbakke, A., Knudsen, G., Ofstad, T., & Skåre, J. (2017). *Aksjeloven og allmennaksjeloven, Lovkommentar* . Oslo: Universitetsforlaget .
- Bergström, C., & Samuelsson, P. (2021). *Aktiebolagets Grundproblem*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Bråthen, T. (2022). *Selskapsrett* (7. utg). Oslo: Fagbokforlaget.

Koch, S., & Sunde, J. Ø. (2020). *Comparing Legal Cultures*. Bergen: Fagbokforlaget.

Woxholth, G. (2018). *Selskapsrett* (6. utg). Oslo: Gyldendal.

8.3.3 Nettsider

European Parliament. (2019). *Company Law*. Hentet fra Fact Sheets on the European Union:

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/35/company-law>

Norsk Utenrikspolitiske Institutt. (u.d.). *Nupi.no*. Hentet fra Nupi:

<https://www.nupi.no/vaar-forskning/temaer/teori-og-metode/komparativ-metode>

OECD. (2023). *SDBS Business Demography Indicators (ISIC Rev. 4)*. Hentet fra

https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=SDBS_BDI_ISIC4#%20

Skullerud, H. F. (2019, 11 10). *Aksjeselskap er mer robuste enn enkeltmannsforetak*. Hentet fra Statistisk sentralbank:

<https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/artikler-og-publikasjoner/aksjeselskap-er-mer-robuste-enn-enkeltmannsforetak>

Statistisk Sentralbyrå. (2022, 09 13). *Definisjon*. Hentet fra Nyetablerte foretaks overlevelse og vekst:

<https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/virksomheter-og-foretak/statistikk/nyetablerte-foretaks->

8.3.4 Tallgrunnlag

Nyetableringer

Norge

Statistisk Sentralbyrå. (2023). *09028: Nye foretak, unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene, etter næring (SN2007) og organisasjonsform 2008K1 - 2022K4*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/09028>

Finland

Statistics Finland. (2023). *11zm -- Enterprise openings and closures by legal form, 2013Q1-2022Q4*. Hentet fra

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/en/StatFin/StatFin_aly/statfin_aly_px_t_11zm.px/

Sveits

Schweizerische eidgenossenschaft. (2022). *Eröffnungen von Konkursverfahren nach Grossregionen und Kantonen*. Hentet fra

<https://www.bfs.admin.ch/bfs/de/home/statistiken/industriedienstleistungen/unternehmen-beschaeftigte/unternehmensdemografie/konkurse.assetdetail.22064022.html>

Konkurser

Norge

Statistisk Sentralbyrå. (2023). 07165: *Åpnede konkurser, etter næring (SN2007) og organisasjonsform (K) 2006K1 - 2023K1*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/07165/>

Finland

Statistics Finland. (2023). 13fd -- *Bankruptcies monthly by legal form and industry, 2003M01-2023M03*. Hentet fra https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/en/StatFin/StatFin__kony/statfin_kony_pxt_13fd.px/

Konkurser alle selskapsformer

Norge

Statistisk Sentralbyrå. (2023). 07165: *Åpnede konkurser, etter næring (SN2007) og organisasjonsform (K) 2006K1 - 2023K1*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/07165/>

Finland

Statistics Finland. (2023). 13fd -- *Bankruptcies monthly by legal form and industry, 2003M01-2023M03*. Hentet fra https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/en/StatFin/StatFin__kony/statfin_kony_pxt_13fd.px/

Forhold til aksjekapital

Statistisk sentralbyrå. (2023). 08563: *Åpnede konkurser av AS og ASA, etter aksjekapital (kroner) (F) 2006K1 - 2023K1*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/08563>

Nedleggelser

Norge

Statistisk sentralbyrå. (2021). 08774: *Opphørte foretak, unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene, etter næring (SN2007), organisasjonsform og type opphør (K) 2008 - 2020*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/08774/>

Finland

Statistics Finland. (2023). 11zm -- *Enterprise openings and closures by legal form, 2013Q1-2022Q4*. Hentet fra

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/en/StatFin/StatFin_aly/statfin_aly_px_t_11zm.px/

Nedleggelse alle selskapsformer

Norge

Statistisk sentralbyrå. (2021). 08774: *Opphørte foretak, unntatt offentlig forvaltning og primærnæringene, etter næring (SN2007), organisasjonsform og type opphør (K) 2008 - 2020*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/08774/>

Finland

Statistics Finland. (2023). *11zm -- Enterprise openings and closures by legal form, 2013Q1-2022Q4*. Hentet fra https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/en/StatFin/StatFin_aly/statfin_aly_px_t_11zm.px/

Overlevelsesrate

Norge

Statistisk Sentralbyrå. (2020). 06681: *Nyetablerte foretak, etter overlevelse (K) 2001 - 2019*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/06681>

Finland

OECD. (2023). *SDBS Business Demography Indicators (ISIC Rev. 4)*. Hentet fra https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=SDBS_BDI_ISIC4#%20

Sovende selskaper

Statistisk Sentralbyrå. (2020). 06681: *Nyetablerte foretak, etter overlevelse (K) 2001 - 2019*. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/06681>